

౨౦౧౪౬౮

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 6.

జేన్న పట్టణము 1919 వ సం॥ మేనెల 30 వ తేది శుక్రవారము

NO. 51.

నంపుటము. ౬

సిద్ధాంతి నామ సంవత్సర శ్రేష్ఠ మాస శుద్ధ ప్రథమి.

సంచిక ౫౦

భారతీయుల చేతిపనులకు ప్రోత్సాహ మొసంగుడు

మైసూరు మెటల్ వేర్ హౌస్, మైసూరు లోహపాత్రాగారము, చిక్ పేట, బెంగళూరు సిటీ.

మైసూరు రాజకీయ లోహపాత్రకర్తాగారమునందు చేయబడిన సాంసారికోపకరణములు.

ప్రతియొక్క సాంసారియింటిలో నత్యంతకముగా నుండ తగినది. దృఢముగ నందముగను యబడి ప్రకాశించుటలు మెరుగు చేయబడినవి.

బహుములభము!

బహుప్రయోజనకరము!!

వెల కొంచెము!

ఫల మధికము!!

పలుతరముల బుత్తినీసావు శేతీయదుకుపాత్రము.

ఫలాహరసంపుటములు, లోపల కలాయచేయబడినవి.

కోపాలు, తట్టలు, కంచములు మొదలయినవి.

చేతితోనే చేయబడిన పిత్తడి మరియును

ఇనుపబీగపుముద్దలు, తాళములు పెక్కువిధములు.

తలుపులకు గవాక్షములకు బీరువులకు

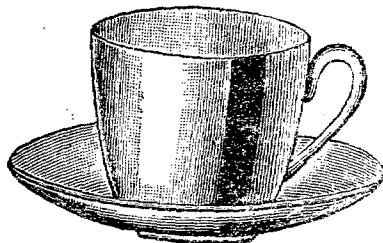
వేయు పలుతరముల కొండ్లు.

ఇంకను ప్రాయశఃపరిగాని పలు తరముల గృహకోపకరణములు. పెక్కుగాలవు. నయమువారు పొయ్యి ఫేగిన ప్లామింబియందు మాక్రిదర్శన ప్రదేశమునకు దయచేసి వలయు పొందిని కొనవచ్చును.

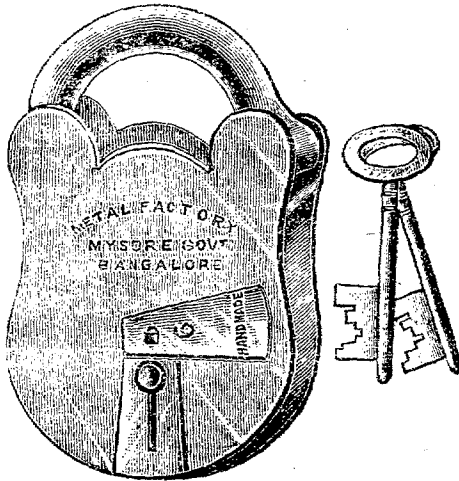
**Encourage Indian Industry,
The Mysore Metal Ware House,
Chikpeta, Bangalore city.**

(1588)

ఈ పండితులవారి దివ్యవృద్ధి లింకము ననేకములు కలవు. ప్యాకింగు-పోస్టేజీఖర్చులు ప్రత్యేకము క్యాటలాగు ప్రతులు కి-డితము.

పిత్తడి గిన్నె తట్ట.

ఆ మృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమోషధము

వెల స్వల్పము

తల నొప్పులకు

వేరు పొందినది.

గుణము లేకుండిన

మీ వైకము మీకు

ఇయ్యబడును.

వనమూలికలచే

చేయబడును.

సువాసన గలది.

గుణ మధికము

పంచభాషను

చూచి కొనిన

మోసముండదు.

ఒక సారి పరీక్షించి

చూడుడు

చక్కని డబ్బీలో

వెల ర. ఆణాలు.

అన్ని దుకొణముల

లోను దొఱకును.

ఆ మృతాంజనము డి పో,

6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

109, ప్రేరి రోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి

సర్వవృద్ధి విషసంజీవిని.

(రిజిస్టర్డ్ ట్రేడు మార్కు)

58౬

యెభముతో నయ్యవారు సంకోచముతో పోవుదురు.

నూనెను తీరని రుజువుచేయవలయునది 100 ఇంచుం.

ఇది ప్రతి కుటుంబమునందుండ వలసిన యావృద్ధివిషము. అంగములూ నాసి, నోయి నెడ్యులకే పొగ ద్రాగించబడియున్నది. ఎన్ని దినములు ఉంచినను వండు గుణమునూబదు. తేలునకు మాత్రమే కాక ఎలూ, కక్కు, పాము, జిట్టి మొదలగు విషజంతువుల కాటులకు నుకయొ గించును. కల పాకెట్ 1-౩ 0-౩.0 పోస్టేజీ 0-8-0. 1 డజన్ పాకెట్ కల గూ ౬-0-0. పోస్టేజీ నేలు.

ఒకసారి 2 ప్యాకెట్లు తప్పించుకొనువారికి పోస్టేజీ ఇవ్వాలి.

శ్రీకృష్ణుడు 100 25 ఖాపాయలు కమిషన్ నియ్యబడును.

విదనామా:— ధన లక్ష్మి కం పేని,

6 కంకటేశ్వర స్త్రీ, టి.పి. పోకాగుడేట పోలు, మదరాసు.

మంచి లాభము.

ముత్తయ్యగారి ప్రఖ్యాతిచెందిన కాబూలు

తెల్లనియింగున 10 తులముల పెత్తె 1.౩ రు. 1.0-0.

ఇనాం! ఇనాం! ఇనాం!

కాశీలో మూడుదినములు

ఇందు కాశీలో చేయవలసిన యాత్రలను

వికదముగా చెప్పుబడుచున్నది.

విలాసము:— 1827

కే. ఎస్. ముత్తయ్య అందు కంపెని,

సిల్క్ హౌసు, కాశీ.

K. S. Muthiah & Co.,

Silk House, Benares City.

విశ్రుతికా పహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోషధి సారసపరిల్లా

అపరిమిత రక్తమునకు బలించు వాద్యములగు కుటుంబంలో మందు. ముత్యము, ముచ్చలను, గండములను ఘోరము, ప్రాణనొప్పులను బుచ్చి నివారణమున గలదు. మర్మ రోగములను పోగొట్టును. (38)

విక్రేతలి శక్తి మంత్రమైన రక్తభృగ్ధాతారి

వనోషధి సారసపరిల్లా గుణ విష్ణుట నిష్పంకోయము, విహితమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన రోగములను పోగొట్టును. కఠినమునందలి పొడవనవోషములను, మలబద్ధకమును కార్యసంబంధమును నొప్పులను పోగొట్టెరక్తమును నిర్మలమగును. కఠినరోగమును గలదిగా చేయును. 15 రోజుల తర మందుటకు 4 కొన్ను లుద్దీక్షా అవ్వబడును.

పొత్తెటరు— పి. డి. సావంత్,

44. పనసవాడి, నెం2 బొంబాయి

Proprietor : P. D. SAVANT,

Fanaswadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

(87) భారతదేశ చరిత్రమున ఇద్దరు ముందస్తు
మాత్రం ముండవలయును. అథవా ఇద్దరు సివిలియనులు, ఒక్క
స్వామివాది ముండవలయును. (88) అధికారాయత
చరిత్ర కామముండవలయు. (89) కాననననన

పార్లమెంటు చర్చ.

హిందూజేత సామ్రాజ్యసీతిగతులు.

లండను, మే 22:—ప్రజల మందరమున హిందూజేత ఆయవ్యయ కట్టిన గూర్చి మాంపేగుగారు హిందూజేత మిగిలిన ప్రపంచమున దేశ మందిరినియందున్నదియు వివరించిరి. యుద్ధమునమున నొనరించిన సైనిక భవనములను లను ప్రకటించిరి. ఈసహాయములననే దానికి అధినివేళు లతో నుమానము గౌరవము లభించెను. అయిన బలవత్తర జేతముల తప్ప తక్కిన యే జేతము నకు ను హిందూ జేతము నకు నుం త గౌరవము లేదు. హిందూ జేతము నానాజేతసంఘమునను, అంతర్జాతీయ కార్మిక సంఘ మునను ప్రవేశించుటనుబట్టియు, సింహాక్షరపుగా రాక్షమించిన యుత్తమవదనిని బట్టియు నాలోచించి చూచిన నీస్థితి యంత యు హిందూజేతమున సామ్రాజ్యము దొక భాగ్యజేతముగ నొనరించిన నే న్యాయవంతముగ నుండగలదని తన అభిప్రాయము. ఈ స్థితియంతయు పరాధీనజేతమున కంత భూత్రయము నుపదయ. సామ్రాజ్యసభకు వచ్చు అధినివేళ ప్రతినిధులకు సభాసభయమున రానిట్లు చెప్పెదరు. హిందూజేతప్రతినిధులు తక్కిన ప్రతినిధులంతటితో సరిసమానముగ జూడబడిరి. అధినివేళములందును దక్షిణాఫ్రికాయందును భారతీయములకు నేయు మర్యాదయును ఇప్పుడు భారతప్రతినిధులకు జరుగు మర్యాదయును ఎంతమాత్రమును సరిసమానముగ లేవు.

అప్రెసియేషను గూర్చి ఆరెట్టిట్లు చెప్పెను:—అమీరు బలహీనముగ నుండు తనస్థితిని బలవత్తరము చేయవలయుట కలనను, బోల్షెవిస్టుచారులు లోన ప్రవేశించుటవలనను అమీరు నిర్మిమిత్తముగ యుద్ధముచేయ గడంగెను.

హిందూజేత మందలి అపాయ మింకను గడవలేదు. అయినను ఈయల్లరివలన హిందూజేతమందలి సైనికులు, రక్షక భటులు మొదలగువారిలో ప్రతివాడును ఆర్థిక రాజభక్తి కరములుగ నున్నారని ఇందువలన వ్యక్తమయ్యెను. కి గురు యూరోపియనులును, 400 మంది భారతీయులును ఈయల్లరు లలో చంపబడిరి. అల్లరులను గలిగించు ఆర్థిక స్థితిగతులును సంధించి నవి. ఇస్ట్రయంబా వ్యయము వలన క్రిందటి కి త కాలము లో 50, 60 లక్షల మంది మనుష్యులు మరణించిరి. మాడుతులలో రెండుతుల ప్రజలు దానివలన బాధపడిరి. టర్కీ సమగ్ర మహాదీయము లను చాలవరకు బాధించినది. మాంపేగుగారు రౌలుతుకావన ముల చాల అవశ్యకమని గట్టికవాదించిరి. జేకోవదనకరు లగువాని క్షియించుటకే అవి యుద్దేశింపబడినవనియు అట్టివారి నేత్రభక్త్యమువారైన దండింపక తప్పరనియు వరకు తెలియ బరచెను. అట్టివారు పూర్తిగ లోలగింపబడువరకు విక్రాంతి యననదికే ఇండియాదొరతనమువారు నిరంతరము యుద్ధ మొనరింప నిశ్చయించుకొనిరి. అరాజకవిప్లవోద్భవములందు వనిచేయువారల క్షియించుటకే అవి యుద్దేశింపబడినవి. అట్టివారు పూర్వ మతిప్రమాదకరములగు వనుల నొనరించుట వలననే ఇట్టి కఠినకావనములను జేయవలసివచ్చెను.

సంస్కరణముల చట్టము.

హిందూజేత సంస్కరణములచట్టము జూడు నెలా రంధములో ప్రవేశ పెట్టబడెనని ప్రజలమందరమున మాంపేగు గారు చెప్పిరి.

పార్లమెంటు రీ కమిటీ.

లండను, మే 23:—సన్నిటిదినము ప్రజలమందరముం దుపయోగించు మాంపేగుగారిట్లు చెప్పిరి. వాగ్దానము ప్రకా

సభ్యులు ప్రత్యక్షముగా నెన్ను కొనబడవలయును. (90) కావన సభ్యుడు: వైస్రాయిజేతయొక్కదగును. వైస్రాయికి కావనసభకు సమావేశపరచి, యువస్థించు అధికారము సంపాదించుట. (91) స్థాయిసంఘము లేమియు నుండకూడదు. (92) సహాయకార్యదర్శులందఱు పక్కరలేదు. (93) నివేదిక యందు నూచింపబడిన ప్రకారము ప్రసిక్యూటొకటి నిర్మింప బడవలయును.

భారతదేశాంగమంత్రి

(94) హిందూజేతాంగమంత్రి జీతము బ్రిటిషు ఎస్టిమేట్ల లో చేర్చవలయును. (95) పార్లమెంటు ప్రిత్యేక సంఘమును నియంించుటకు నూచింపబడిన నూచన సంగీకరింపవలయును. నను ఈసంఘమున పార్లమెంటునందలి ఇరుసభలనుండియు సభ్యులను చేర్చవలయునని భారత ప్రభుత్వము వా రభిప్రాయ ముచున్నాడు.

రము సంస్కరణములబట్టి రెండుతుందరముల జూయింబు కమి టీకంపబడును. వారు వానిలోని యంతములనుగూర్చి వెక్కు మంది అభిప్రాయములను దెలిసికొని ఇంక నేమి మార్పులను జేయవలయునదియు తర్కించెదరు. పిమ్మట బిల్లు పార్లమెం టున కర్పింపబడును.

ఇండియా క్రతినిధులు.

లండను, మే 23:—హిందూజేత ఆయవ్యయ పట్టిక ప్రజల మందరమున తర్కింపబడినపుడు వికనీరు మహారాజా గారును సింహా ప్రభువుగారును ఆచట నుండిరి.

రాజ్యాంగసంస్కరణములు

లండను, మే 23:—మాంటాగ్యుగారు ఇండోబ్రిటిషు సంఘమువారిని నిందించుట కేలయు అన్యాయమనియు నమం జనముగాదనియు ప్రెస్సుపత్రికలో ఈ సంఘపు కార్యనిర్వాహక కర్మమువారు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. మాంటాగ్యుగారి ఇండోబ్రిటిషు సంఘమువారి యభిప్రాయములను తిప్పిక దెలియజేసిరి. ఈ సంఘమువారు ఇండియాకు సంస్కరణములను ప్రవహింపవలయునని కోరుచున్నారు. ద్వంద్వప్రభుత్వము నంగీకరించుటలేదు. ద్వంద్వప్రభుత్వము వలన ప్రతిరాష్ట్రమున పరిపాలకములలోలయ బడుట జేయును. రానున్న మార్పులు తగిన అనుభవమును కలగజేయు వరకు ఇండియా దొరతనమువారి అధికారమును క్లిండుట పి రికట్టెడు. ఏమ్యు జాతులబ్రజలకు సాంఘికప్రాతినిధ్యమును కలగజేసి న్యాయమును కలగజేయుటకు ప్రయత్నించు చున్నారు. భారతదేశప్రజల కెట్టి సంస్కరణములను ప్రసా దించిన భాగ్యదాయముగ నుండునో అట్టి సంస్కరణములనే మాంటాగ్యుగారివలె పేరును ప్రసాదించ గోరుచున్నారు. 20.8.17న మాంటాగ్యుగారు ప్రమాణముగ గావించిన ప్రకటనమున పేరుపూడ ఆమోదించి తమ సానుభూతిని జూపు చున్నారు.

* * * * *

కొంతమంది మితవాదుల యభిప్రాయము

బొంబయి, మే 23:—మాం చింతామణి ఎం. రామ చంద్రరావు, బి. ఎస్. కామతుగారు ఇంగ్లాండునకు వ్రాపు మితవాదరాజుబాదులలో ఆఖరివాడు. ఆదివారమునాడు మె యును జడలలో బొంబయినండి ఇంగ్లాండుకు బయలుదేరె దరు. గత సాయంకాలము సర్వెంటు ఆప్ ఇండియా కార్యాలయమున డి. జి. చాల్వీగారు వీరికి విందొంకంగిరి. శ్రీపురుష ప్రముఖులు చాలయంది విశ్వసీరి. సర్ డిక్సన్ వాచాగారి సభ కర్మములనుగూడెరి. అతిథులను సత్కరించు సందర్భ మున తమ ప్రారంభోపన్యాసమున రాజ్యాంగసంస్కరణ ములపట్ల ఉత్సాహమును ఆశీను జూపిరి.

నటరాజగారు కూడ వాచాగారితో వీక్షింపించిరి. ప్రస్తుతము తమకుగల ఉత్కలము చింతామణిగారు తెలియ జేసిరి. తమ కార్యవిజయముగూర్చి ఆతురతను జూపిరి. సం ద్భూతులు చాల వేర్వేరుగ నుండుటచే ఇంగ్లాండులో తాము చేయబోవు కార్యవిజయము పట్ల భయమును జూపిరి. ఇండి యాదొరతనమువారి ప్రికటనమును నూచించుచు అందుగల ముఖ్యవిషయములను ఆక్షేపించిరి. దొరతనమువారి ఉద్దేశము లను గూర్చి ఏమియు జెప్పలేదు. వీరి తీర్మానము పురోవృద్ధికి భంగకరమనియు అనాదరణీయమనియు చింతా మణిగారు చెప్పిరి. ఇండియా దొరతనమువారి తీర్మానములు అసలు సంస్కరణములను చాలవరకు తగ్గించినవని నుడిచిరి. కాన ఈసంస్కరణములను మన మందరము నిశ్చయముగ ఆక్షే పించి మన యసమ్యుతిని జూపవలయు ననిరి.

రామచంద్రరావు, కామతుగారు చింతామణిగారి యభిప్రాయములను కొంతవరకు పాల్గొనిరి.

పంజాబు రాష్ట్రమున జరిగిన సంఘములవలన ఇంగ్లాం డునకు బోవు రాజుబాదులేగాక యావత్తు భరతఖండమున దిగు లొందుచున్నది. నిరుత్సాహమునుజూపుచున్నది. పంజాబు రాష్ట్ర కరిపాలనము చాల విచారకరమైనది. రాజకీయపరిపాలనాజ్ఞానములేని యధికారి చేయు పరిపాలననుబట్టి దని వా చాగారు తమ అంత్యోపన్యాసమున నుడిచిరి. తమకుగల భావి భాగ్యదయాభిప్రాయముల సందర్భమున అంగ్లేయుల వివేక మున తమకు విశ్వాసముగల దనియు న్యాయమున్న ప్రేమ ఎక్కువనియువాచాగారు తెలిపిరి. ఇట్టివిశ్వాసముతోనే నాలోకి ఫిరోజు మహతా గోగ్లేగారు ప్రేరేపితులైరి. కాన మనము గూడ ఇదే విశ్వాసమును కల్గియుండవలయును. ఇండియా

దొరతనమువారు సంస్కరణములపట్ల గావించిన సవరణలను గూర్చి తెలుపుచు అవి పురోవృద్ధికరమగునని కావనియు జేకానర్థదాయకమనియు నుడిచిరి. సర్ కేంకరజ్ నాయకుగారు ఇట్టి సమయమున ఇండియా దొరతనము వారంతయు భారత విరూధ్యదాయములకు విముఖులుగ నున్నపుడు నిర్బీతిగ నిజాభి ప్రాయమును వ్యక్తీకరించి మహాపకారమును గావించిరని నుతించిరి. ఆయన తన అనభవముమీద ఆధారపడి దృఢ ముగ నిల్చియున్నచో ఇండియాదొరతనమువారి ఉత్తర కంఠి యు ప్రియోజన రాహిత్యముగ నుడి. కేంకరజ్ నాయకు గారు తెలిపిన ఆక్షేపణలనే బ్రిటిషు మంత్రివర్గమువారి రక్షింపదకు. చివరకు ఇవేనిలుచుట. ఇండియా దొరతనమువారి తీర్మాన ములు కొరగాని వును. ఇవి ఇట్లు జరుగగల దనిరి. ఇది ప్రికృతిభర్తము. లోకజ్ఞానము, న్యాయదృష్టిగల అంగ్లేయులు చేయుదురని వాచాగారు నిది.

మాగ్రంథపేటిక

కృషీనాండు:—ఇది యొక చిన్న పద్యకావ్యము. శ్రీ యుతులగు దువ్వాది గామిరెడ్డిగారి కృతిక కర్తవ. గ్రంథ కర్తగారి కృతిని తన మిత్రుగారు మన్నెము శేషరెడ్డిగారి కృతి మొసంగిరి. ముఖప్రణామక గల 'పరిణామనామక' అను వాక్యమువలన నీకృతిని వివాహకాలమునందు రచించి కృతి నొంగి బహుకరింపబడినది తోచుచున్నది.

వృత్తులలోఁ గర్తకృతి గౌరవింపదగిన వనియును జేత మునకు శేషమంకరమునకుటచేత విముదక నిరంతరమును పాలు పడెదనుననియును, అద్దాననే సర్వశేషము లొసగూడు నని యును, ఉపదేశించుచు కాపునంపతుల నుద్దేశించి నవనీవార ములగు పద్యములు ఇందుమూర్చిబడినవి. గ్రంథారంభమునందు మమారు ముప్పదిపద్యములదనుక పరికించినచో, గ్రంథకర్త, మిగుల ప్రాధమ్యము భావపూర్వముగను తనకావ్యమును వెల యంపుటయెత్తించినట్లు తెల్లగును. కాని రాసురాసు ఆయి త్నము సంకుచితమై సమాజభోరణిని అవతరించినట్టి, మొత్తము వైవి పద్యములలో శైలియును అర్థస్ఫూర్తియును భావబోధన మును ప్రశంస్యము లగునట్లు నిర్వహింపబడినవి. గ్రంథము నందు లోన్నివోటుల పూర్వకపుల ననుకరింపవలయు నని హెచ్చుకు పోవుటవలననో, మరి యే కారణముననో కొన్ని పద్యములలో, విపరీతకల్పనలు చేయబడినవి. ఉదాహరణ మునకై 11 వ పద్యమును చూడుడు. నిద్రతుండగు కర్నకుని ప్రబోధించుటకై "స్వానఃపల కేనుప్రసూమవరము" అని అందు బ్రాగ్భాషణల సామవేదాధ్యయనము చెప్పబడినది. బ్రాగ్భాషణలు స్నానమున కేగునప్పుడు సామమును అధ్యయనము చేయుట ఎచ్చటను ఆచారముకాదు.

ఇంక నీప్రస్తావనను ముగించుటకు ముందు ఇంక మొక్క విషయమును చెప్పవలసియున్నది. గ్రంథమునందు ప్రాయశము గా ననుస్వారమును చేయదగినవోటుల సంయుక్తాక్షరములు వాడబడినవి. తెలుగున చురకే అనుస్వారపు గొడగు తెచ్చి పెట్టినవారే (1914 జూన్) తమ పత్రికలో, 'పదక శైలి, వ్యాకరణము—అను వ్యాసమునందు "మనస్థమునకు—అనగా ప్రథమానిధి క్తి ప్రత్యయమునకు మూడిదాని, లింగు పూర్వక బుజ్జముగాని వచ్చును" అను బాలవ్యాకరణ సూత్రమును విమర్శించుచు, వ్యక్తులు వ్యక్తము అను నిత్యానిరూపముల చేత శైలిపాడగు నని చెప్పి ఆంధ్రమును చెడగొట్టు రూపము, వ్యవహారములో లేనిరూపము మనకెందుకు" అని వ్రాసియుం దుటచేత, మనము అనుస్వారమునకు బదులుగా శైలియందమును పాదుచేయు నను వానిక సంయుక్తరూపములను ఏల వాడుకొన వలయున? ఇదియునుగాక, ఈపుస్తకమునందు అనుస్వార వాడుక చెప్పెను రీతి సర్వలక్షణమున అనువాసికరణములతో సంయుక్తరూపములను ముద్రింపక, కేవల మొక్క నకార ముతో మాత్రమే అన్నివోటులను సంయుక్తరూపములున్నదిం పబడినది. ఇది యొకవిధమగు ననాలోచితమును తెలియజేయును.

కాంతగీతములు (11 ప.) పాంథ యావంతులు, (5 ప.) కర్తవ్యములు (17 ప.) మున్నగు కొన్ని ప్రయోగపు పాద పాలులు ఇందుగలవు అయినను పత్రికమున బ్రాహ్మజేతముల చదువులై తమ ధర్మములను తక్కిన సామాజికసోదరుల యభివృద్ధి మార్గములను గుర్తించి క్రింధకర్తలై జేకోధాంతు లై, ఉదాహరణ, గమ్యస్థానమునకు చేర బ్రయాత్నించుటలు తాను మార్గదర్శకుండై యున్న ప్రస్తుత క్రింధకర్తయొక్క పరిశ్రమను ఎంతయు కొనియాడవలసింది. గ్రంథమున్ని విధముల ముగ నున్నది.

ఆంధ్రపత్రిక

1919-వ సం॥ మే నెల 30-వ తేది

శుక్రవారము.

హిందూ దేశస్థితి:

మాంటాగూగారి యభిప్రాయము వెలువడినది.

కామన్వెల్త్ లో నిటీవల జరిగిన బట్టుచర్చ సందర్భమున, మాంటాగూగారు ప్రస్తుత దేశస్థితిని తమ యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. రౌలెటు బిల్లుల ప్రవేశము మూలమున, హిందూ దేశీయ హిందోళనా పూతమై యుండెను. దేశీయందంతలను అ సమ్మతినగల జరిగెను. వ్యక్త స్వతంత్ర్యము, బ్రిటీషు స్వాధీన పాలనము, ప్రజలకు పెక్కి ధానము వలె నున్నవి. ఇతర హక్కులున్నను లేకున్నను, ప్రజలు ఏటిమూలమున సంతృప్తి చెదియుండెడి. బ్రిటీషు కరిపాలనమున కివిరోధాదానములనె నుండెను. ఈ హక్కులు రెంటికీ, నిర్బంధ శాసన మూలములమున ఉదినరకే క్రమక్రమముగ భంగము వాటిల్లుచున్నను, ప్రజలు సహించిరి. కాని రౌలెటు బిల్లు ప్రవేశ పెట్టబడిన పిమ్మట, వారి విశ్వాస మొక్కమారు తొలగవారంభించెను. అ సేతుహిమాచల షర్యంతము, అసమానముగ నశాంతి కలవెను. సామ్రాజ్య శాసన నిర్మాణ సభ్యులు నలుగు రిల్లుల మూలమున తమ సభ్యత్వమునకు రాజీనామానిచ్చిరి. తరువాత దేశమునందు ప్రబలిన కలనరము, పాఠకులకు దెలసినదే. ఈ స్థితిలో మాంటాగూగారి యభిప్రాయ మెద్దియో తెలియక, ప్రజలు తహ తహడ జొచ్చిరి. ఉదారపక్ష సాంప్రదాయ ములలో బెరిగిన మాంటాగూగారు రౌలెటు బిల్లుల నామోదింతురా? హిందూ దేశీయ కారుల ప్రాక్షులమునల బిల్లుల ప్రవేశమున కొక వేళ సమ్మతి చెదినను, హిందూ దేశీయంతయు నీ బిల్లులకు వ్యతిరేకాభిప్రాయము గలిగియున్నదని మీరు కను గొనలేదా? శాసన నిర్మాణ సభలో జరిగిన చర్చను మీరు పఠింపలేదా? ఈ బిల్లుల విషయమై అతివాద మితవాద విభేదమున కెక్కడును అవకాశము గలుగలేదని మీకి తెలియదా? తెలి సినచో, బిల్లుల నుపసంహరించు కొనమని హిందూ దేశీయ కారులకు మీరు హిత మొసగిరా? బిల్లు సామ్రాజ్య శాసన నిర్మాణ సభలో నంగీక రింపబడినప్పిటు నయినను, చక్రవర్తిగారికి శాసన నిరాకరణమును మీరు సూచించి యుండలేదా?

వై షిండియములన్నియు భారతీయుల మన ముందు భాగించి జొచ్చెను. వారి కింకను మాంటా గూగారిపై కడపటిమాత్ర తీరలేదు. బిల్లును నిరాకరించుటకు చక్రవర్తిగారికి హిత మొసగవలయునని, మీరు మాంటాగూగారి కన్ని భాగముల నుండియు తంత్రీవార్తల నిచ్చిరి. కాని, కామన్వెల్త్ సభలో నిడివరకు ఫిషరుగారు జవాబు చెప్పెను, మాంటాగూగారి రిందులకు బూనుకొన దని చెలిపి యుండెను. అంతటితో యాశ లగు గంటినను, మాంటాగూగారి ముఖమునుండి, వారి యభిప్రాయమును స్వయముగ గ్రహించువరకును, భారతీయులు సంతృప్తి చెందలేదు. భారతీయులు తమ విశ్వాసము నొకమాత్రమున విడుచుట కల బట్టుట యుండలేదు. ఇటీవలి సందర్భముల

జూచియెనను, దేశాభిప్రాయ మీ విషయమై నెలటి విముఖత జూపుచున్నదియు మాంటాగూ గారు గ్రహించి, త్వరలో నిర్బంధ శాసనముల తొలగించి, సంస్కరణ శాసన ప్రవేశమున కను కూల వాతావరణము గలిగించునని, ప్రజలు గంపె దాకనో నుండిరి. నేటి తంత్రీ వార్తలలో మాంటా గూగారు తమ యభిప్రాయమును ఖండితముగ చెలి పిరి. మాంటాగూగారు మాత్రము ప్రకారము, మాంటాగూ గారు రౌలెటు బిల్లులను కట్టుదలతో సమర్థింపుచు, దేశోపద్రవ కారులనడచుటకవియత్నవశరచుచు, ఇండియా ప్రభుత్వము వా రట్టి వారిని నిర్మూలనము చేయుచున్నను తమ కార్యదీక్షను విడువరనియు, రౌలెటు బిల్లులు అరాజక విప్లవాద్యములకు సంబంధించిన వారిపై మాత్రమే ప్రయోగించ బడుననియు, ఉపన్యసించిరట.

అరాజకులను, విప్లవకారులను అడిచివైచుట, ప్రభుత్వపు ముఖ్యకర్తయమని భారతీయులెల్ల రంగీ కరింతురు. ప్రజల కెవరికిని, వారిపై సానుభూతిలేదు. ద్వార్యకర్తలు హిందూ దేశ సాంప్రదాయ ములకు విరోధములు. అరాజకులు, విప్లవకారులు మాత్రమే, దండింకబడునడల, రౌలెటు బిల్లుల నామోదించుటకు భారతీయుల కెవరికిని అభ్యంతర ముండనేరదు. రౌలెటు శాసనము మూలమున సావ రాధులతో బాటు నిరవరాధులుగూడ దండింక బడుదురు. విప్లవనేరమనిన నెద్దియో శాసనమున నిర్వచింప బడియుండలేదు. అందుచే రాజకీయ సంబంధముగ నేరములను, విప్లవనేరముల క్రిందకు, న్యాయాధికతులు దీసికొని రావచ్చును. ఇంకొకవ కాశములేదని ఒకవేళ దలంపబడునేమో. మార్ష లులాక్రింద, రాజద్రోహనేరము విచారించబడి, శిక్ష విధింపబడుచుండ, రౌలెటు శాసనము క్రింద, నటుల జరుగదని తలంచుట కవకాశ ముండదు. మామూలు న్యాయ శాసనముల విచారణ తీసివేయ బడును. సామాన్య న్యాయమాత్రములు పాటింప బడవు. అప్పీలున కవకాశ ముండదు. విచారణ, పేరునకుమాత్ర ముండును. రహస్య న్యేషణ శాఖో ద్యోగుల రిపోర్టులే ప్రమాణము లగును. ఇట్టి స్థితిలో నిరవరాధు లనేకులు కడగండ్ల పాటుగాక తప్పుడు అనేకమంది సావరాధులు విడువబడినను, నిరవరాధు లొక్కరు శిక్షింపబడుటచే న్యాయ భంగ మధికముగ గలుగునని, బ్రిటీషు న్యాయవే త్రలు చెలిపియుండిరి. కఠినచర్యలకు, అత్యంతావ సరము గలిగినపుడు మాత్రము, తాత్కాలిక నిర్బం ధములను రాజప్రతినిధిగారి ప్రకటనము మూల మున విధింపవచ్చును. అంతయుగాని, ఎక్కువో అవసరము గలుగునని, శాసననిర్మాణ సభలో నిష్పత్తినుండియు శాసనము గావించుట యుక్తము గాజాలదు.

ప్రభుత్వ కార్యదర్శినుండి నూడ నిర్బంధ విధానము విషయమై యుకశాంతి గలుగ నేరదని, స్పష్టమయినది. ప్రజలు తెలిపిన మొరలన్నియు, నరణ్యరోదనము లయినవి. జూనునెల ప్రారంభ మున సంస్కరణపుబిల్లు, పార్లమెంటు సభలో ప్రవేశ పెట్టబడునని, మాంటాగూగారు తెలియ బడిరి. రౌలెటు బిల్లును వారు సమర్థించినప్పిటు యీవార్త అంత యుత్సాహము కలిగించ జాలదు. సంస్కరణముల బిల్లు ఏరూపము దాల్చినో, వచ్చెడి వారములో తెలియగలదు. కాని, యిటీ వల వెలువడిన సంస్కరణ సంఘనివేదికలు, ఇండి యా ప్రభుత్వ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రకటనలు, సంస్క రణముల విషయమై వాత పురిగొల్పుటలేదు. వాతుబో సంఘసూచనలు కొంతవడి నుదార భూయిష్టముగ నున్నను, శాఖావిభజన సంఘ

సూచన లాశాభంగకరముగ నున్నవి. వీటికన్నను, హిందూ దేశ ప్రభుత్వాభిప్రాయమును అభివృద్ధికి మిగుల భంగకరముగ నున్నవి. ఇక రాష్ట్ర ప్రభు త్వాభిప్రాయము లెట్టి యాశ కెడమిచ్చుట లేదు. ఇంకో బ్రిటీషు సంఘమువారి చర్యలను, మాంటాగూగారు విమర్శించినందులకు కినిసి, వాళ్ళి నీ సంఘమువారు లడను ట్రెముకత్రికలో గ్రహ రించికోన జూనుచున్నారు. కాని, హిందూ దేశ మందు ప్రబలిన అశాంతికి, ఇంకో బ్రిటీషు సంఘ మువారే మూలకారకులనియు, వీరిని మాంటాగూ వర్గమువారు మొదటనే పూర్తిగ నిరసించి యుండినచో, రౌలెటు బిల్లులు మొదలగు నిర్బంధ ముల కవకాశ మిప్పుడు లేకుండి యుండెడిదనియు, భారతీయు లిప్పుటికి విశ్వసించుచున్నాయి. స్వపరి పాలనా ప్రవాసము హిందూ దేశీయము బనికి రాదని కట్టుదల జూపుచున్న వారిలో మాత్రము, రౌలెటు బిల్లులు హృదయతాపమును కొంతవడి చల్లార్చుచున్నవి.

ఇట్టి క్రతికూల వాతావరణమున సంస్కర ణము లెంతవరకు సంతృప్తి గలిగించినో యూ హించుట కష్టపాద్యము. సంస్కరణముల బిల్లు ప్రవేశ పెట్టబడిన పిమ్మట, నది కామన్వెల్త్ సభ, ప్రభువుల సభల జాయింటు కమిటీవారి పరిశీల నము సమిత్త ముంపబడుననియు, ఆ కమిటీవారు సాక్ష్యమునంతను విని, పార్లమెంటు సభవారికి తమ యభిప్రాయమును తెలుపువరనియు, చిటిపై పార్లమెంటు సభవారు తమ నిర్ణయము గావించు రనియు, మాంటాగూగారు తెలిపిరి. ఈ యంతరముల నన్నిటిని దాటి తుట్ట తుడకు వెడలెడి సంస్కరణ శాసనము సారవిహీనముగ నుండునా, లేక ప్రయోజనకరముగ నుండునా యని, ఎల్లరును విచారించుచుండురు. వాచావంటి మితవాదులు, సంస్కరణములు దేశమున కను కూలముగ నుండునని, విశ్వసించుచున్నారు. మిత వాదుల పక్షమున రాయబారులుగ వెడలుచున్న, గా. సి. వై. చింతామణి, గా. మోచర్ల రామ చంద్రరావుతులు, కామతుగార్లకు బొంబాయి నర్సొంట్సు ఆఫ్ ఇండియా సంఘమునందు వీడ్కోలుపువించొసగబడెను. ఆసందర్భమునందు వాచా గారధ్యక్షత వహించిరి. బ్రిటీషు మంత్రివర్గము వారు, సర్ శంకర నాయరుగారి భిన్నాభిప్రాయ మును జాగరూకతతో పరిశీలింతురనియు, తుట్ట తుడకు సర్ శంకర నాయరుగారి యభిప్రాయమే యనుసరింపబడి, ఇండియా ప్రభుత్వాభిప్రాయ ప్రకటనము త్రోసివేయ బడుననియు, ఆంగ్ల దేశీ యుల ధర్మానురాగము, హిందూ దేశమునకు తుట్ట తుడకు న్యాయమునే సమకూర్చుననియు, వాచా గారు పవ్యసించిరి. వీరి విశ్వాస మంతవరకు ఫల ప్రదమగునో కాలమే తెలుపగలుగును. నిర్బంధ శాసనములు తొలగింపబడక, నిజాధికార మొసగు సంస్కరణములు ప్రసాదించబడనియెడల, దేశము నందు శాంతి సుస్థాపితమై ప్రజాభ్యుదయము చే కూర జాలదు. హిందూ దేశపు యున్నతస్థానము గూర్చియు, నా నా జాతుల సమ్మేళనమునందు హిందూ దేశమునకు గలిగిన ప్రవేశముగూర్చియు, వివరించి, పార్లమెంటువారు హిందూ దేశమున కెన్నటి కయినను అధినివేశస్థాన మొసగవలె ననియు, సంధిసభలో అధినివేశ స్థానములగును హిందూ దేశమునకును ఒకగబడిన సమాన ప్రతి పత్తికి, అధినివేశ రాజ్యములలో భారతీయులు లోనగుచున్న కడగండ్లు కడు విరుద్ధముగ నున్నవనియు, మాంటాగూగారు హెచ్చరించిరి.

మాంటా గూ గారి యుద్ధాభివృద్ధి కార్య
యావత్ దాల్చక, సిద్ధాంత యావత్ నిలిచి
య్యుద్ధాభివృద్ధి, హిందూ దేశమున కేత
మాత్రము లాభము గలుగక.

కలకత్తా పోస్టుల సమై

కలకత్తా పోస్టుల ఉద్యోగులు వేతనాభి వృద్ధి
కొరకై సమ్మెకట్టిరి. సమ్మెకు కారకులగు వారు,
కారాగృహ శిక్షకు సాత్యులయిరి. ఈశిక్షల విష
యమై ఆంగ్ల దేశీయు లొక రు కలకత్తా పత్రికల
కిలుల వ్రాసెనట.

“15 మొదలు 25 రూకలముల గ్రేడు జీత
ములవల్ల నవమ్మతి దేలుపుటకు వీరందరు సమ్మె
కట్టిరి. ఈ వేతనములు, కుటుంబపోషణ కేమా
త్రము జాలవలయు, బొంబాయిలో కనివారల
జీతమునకు కొరవడుచున్న వనియు, వీరు తలచు
చున్నారు. ఇట్టి స్వల్పపుతకలకు, హిందూ దేశీయ
న్యాయవిధానము ఖయిదు శిక్షలను విధించుచో,
దీనిని వెంటనే మార్చుట యవసరము, నెలకు వేయి
రూకలములకు బైగ జీతముల గొనుచున్న వారు,
ఈవీధివారలు గావించిన అసౌకర్యములకు వారిని
నిందించుట సులభమే వారిని ఖయిదుగా బెట్టుట
అవమానకరము. కలకత్తాలో ఆహారపదార్థము
ధరలు పెరిగెనని ఎల్లరకు తెలిసిన విషయమే. తమ
స్థితిని బాగుకరచుకొనుటకు, యీవనివారలు
బ్రిటీషు దేశమునం దవలంబించబడుచున్న సామా
న్య వర్తకుల నవలంబించగ నే న్యాయవిధాన మెలు
లున్నను, బ్రిటీషు ధర్మమునకు వ్యతిరేకమగు
ప్రత్యుత్తరమును మనమిచ్చుచున్నాము.”

ఇగ్గీషుమను కృత్రిక సంయతము, శిక్షితు
లైన దయ గనుబువవలె నని బోధించుచున్నది.
హిందూ దేశము నందు దురదృష్టవశాత్తూ, పిడు
గను బియ్యమున కొకటే మంత్రిము ప్రయోగించ
బడినట్లుది అశాంతి ప్రబలమయినపుడు, మూల
కారణముల నరసి, వాటిని సవరించుటకు మార్గ
ముల నరయుట భావ్యము గాని, దండనవర్ధి నవ
లంబించి యంతితితో సంతృప్తి జెందుటచే, లాభ
ముండదు. ఆహారపదార్థముల ధరలు విపరీతముగ
నున్న సీసయమున, అధికవేతనములు గలవారే
కలుబాముల బడుచుండ, స్వచ్ఛంద్యగులకు
కొంత యువశాంతి కలిగించుట, న్యాయము.
దండనము మాత్రముచే, వారి స్థితి చక్కబడ
జాలదు.

రిజిస్ట్రేషను శాఖా పరిపాలనము

1918 సంవత్సరపు రిజిస్ట్రేషను శాఖా కరి
చాలనానివేదిక విపులు ప్రచురింపబడెను. 1918
సంవత్సరము, 1 ఏప్రిలు తేదిన, కర్నూలు రివిన్యూ
జిల్లా, కడపమండలమునండి వేరుజేతుబడెను.
ఉత్తరాక్కాలు, చిత్తూరుజిల్లాలు వేరుజేతుబడెను.
అందుచే రిజిస్ట్రేషను మండలములు 23 అయ్యెను.
సముచితస్థాయిసంఖ్య 513 నుండి 517 వరకు
బెరిగెను. ఆహారపదార్థముల ధరలతిరయించుటచే,
బీదజనలు తమ ఆస్తి విక్రయించిగాని తాకట్టుపెట్టి
గాని జీవనమును జరుపుకొనవలసివచ్చెను. అందుచే
రిజిస్ట్రేషనులసంఖ్య వృద్ధియయ్యెను. కొన్ని
మండలములలో అంటువ్యాధులు ప్రబలుటచే,
రిజిస్ట్రేషనులసంఖ్య తగ్గినను రాజధాని మొత్తము
మీద ఏటిసంఖ్య 1,259,634 నుండి 1,363,578
వరకు బెరిగెను. ఈసంఖ్యలో విశేష భాగమంతయు
సిరాసితికి సంబంధించినవే. విల్లులలో 100 కి 17
వంతున వృద్ధిగలిగినది. అంటువ్యాధులు ప్రబల
మగుటవలన, ప్రాణాభయ మధికమగుటచే, విల్లుల

సంఖ్యగూడ సహజముగ నెక్కుడయ్యెను. రిజిస్ట్రే
షను కావించబడిన వ్యవహారపు విలువగూడ 45
కోట్లనుండి, 48 కోట్లవరకు బెరిగెను. పోస్టుద్యాయా
దస్తావేజుల బంపువర్ధి విశేషముగ నవలంబించు
బడెను. సహకారసంఘముల పక్షమున రిజిస్ట్రే
రయన దస్తావేజులు 13630 నుండి 15317 వరకు
బెరిగెను. రిజిస్ట్రేషను సంఖ్యవృద్ధితో రిజిస్ట్రే
షనుశాఖవారి ఆదాయముగూడ వృద్ధియగుట
సహజము. మొత్తపు ఆదాయము లక్షకు బైగ
బెరిగెను.

వృత్తాంతములు.

కస్తూరి గిరార్థురీసుగారి రాజధాని సన్మానించెరి.
రాజకీయసిద్ధియొక్క కార్యనిర్వాహకభాగము. కర్
తేజస్విమెట్టెనుగారి ఉద్యోగమును ఈ సా. చ. ఎల్. హో
దక్కుగారు నిష్కరించినందున స్వీకరించెరి.

నడియాడు అహమ్మదాబాదుగ నుండునందలి నునా
మ్మజీమహాబహుదూరుగారి విశిష్టతాపాత్రులనుగూడ
గారి వర్తక ఖండించుట తమ రాజధాని స్వీకరించుచు
తీర్మానములు ఆమోదించెరి.

అహమ్మదాబాదు నగరమున స్వేచ్ఛలు (టెబుల్స్)లు
విరాగము గందరగోళములలోని ముద్దాయిలను విచారిం
చుట. ముద్దాయిల కిరణుల ఆర్థరీ వార్తనుగారు వాదించె దని
తెలియుచున్నది.

ఇక ముందుండి బెంగళూరు ప్రాంతస్థానమునకు
మంత్రిప్రదేశముగా నంబుకుమారు, దొంగిలించువారి సైం
దళము (రాజుల్ ఏజెంట్స్) ఆ క్కడకు వచ్చియుండు
ననియు మదరాసు మెయిండ్రిక వ్రాయుచున్నది.

కొలాబాలోని, విల్లిరియాబందరునందు, వివిధముగు
ప్రత్యేకతలను ఒకటి తయారై నొకటి అన్నిదగ్గము చేయ
బడినది. అన్నిప్రతేయ కలన రెండుతల రూకలముల
నవ్వును కలిగెను. చాలభాగము ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ చేయబడినది.

విల్లింగ్డన్ ప్రభువుగారు బర్మోకండి మరలిన వెళక
వల్లిసిటీలోనుకు మరల నెలకొల్పబడు గూర్చి మదరాసునం
దొక బహిరంగపథ సుసరించెదరు.

బుధవారమునాడు తెల్లీ గారు, బొప్పిలి మహారాజా
గారు, విల్లింగ్డన్ ప్రభువుకు సందర్శించెరి.

జర్మనీతో యుద్ధము సంధించినపుడు చాంబోకంపెసి
పోషణార్థ మిచ్చుచుండిన సా. 53,186 ల విరాళమును
అప్పయ్యార్థ సహాయార్థముగ పట్టనే ఇచ్చెననని చాంబోరాజా
గారు, జేయిస్లూకు మహారవాయి, నయోరా నవాబు
గారులను హిందూదేశీప్రభుత్వమునాకి సహాయముచేసె గో
రి. కాశ్మీరము, సిక్ఖూరు, సిరోహి మహారాజాగారు స్వయం
ముగ కచ్చి క్రతువులతో పోరాడెనను తెలిసిరి.

మార్చి విదనతేది హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారియొక్క
ప్రకటనమును విమర్శించుచు అద్వైతము ఆఫ్ ఇండియాపత్రిక
ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:—ఎన్నికవ్వము అన్నది, ప్రభుత్వము
వారియొక్క విధానమును నిర్వహించుటకు వ్యంగ్యప్రభుత్వమే
అవకాశమైనది. ఈ ఆవాంకరములను వాటిపోలీయెడల,
భారతకర్షణములో భాగ్యతాముల ప్రభుత్వమున స్థాపనచేయు
టకు సమయము రాతేదని తలచవలసియున్నది. ఈ ద్వంద్వ
ప్రభుత్వము పనిచేయవలయుట కేవలమైన ఆధారములే.

పాతలు ధోధర్మములను తగ్గించుటచేతను, పరపతి
తేకుండుటచేతను, ధరలసాధారణము లగుటచేతను, ప్రజల
దుఃఖ మతికొల్పుచున్నదని, బొంబాయిలోని జేయిస్లూ విష
యమై నివేదించిన అభిప్రాయ రిపోర్టులు తెల్పుచున్నవి. ఈ
రమున 32 పరిశోధనాగారములు తెరవబడెను. 5437 గురు
బనివాండ్లు నియోగింపబడిరి. క్రొత్తములు ప్రారంభమగుటచే
అధికసంఖ్యగల పనివాండ్రుల పని చేకూరెను. అధికసంఖ్య
గల కర్మాగారములు స్థాపింపబడినవి. చిన్న కర్మాగారములు

గూడ పనిచేయుచున్నవి. 56 యూనియన్లును కొంత
వలకు సహాయముచేయుచున్నవి. 1918 గురుకు రాష్ట్రము
మూలమునను, 438 కేతపనివారలకు సహకార పాఠశాల
సంఘమువారు, కేతపనివారల నివారణ సంఘమువారు,
ఉరక ఆద్యానులములమున సహాయముచేసిరి. 298 గురు
బీదలకును సహాయముచేసిరి. 12,545 గురుకు సహాయము
చేయుటచే.

లాహోరు గందరగోళములు

లాహోరు, మే 29:—ఈనెల 27 తేదీన రిజిస్ట్రేషను
కర్మము ఇర్విగ కార్యక్షుతపరిపాలన మార్గములా కమిషను
వారు, వడి ఆని పిలువబడుచున్న మహమ్మదజీ, మహ
మ్మదు మెహ్మద్, అమృతపూరులో ఏప్రిలు 10వ తేదీన
సాక్షులు కోలాండ్లు గారిని హత్యచేసినందులకు 121, 302
రేక్షముల క్రింద కేరణుల చేసిరి. ఇతరులు ముద్దాయిల
కును, మరణశిక్ష విధింపబడెను. ముద్దాయిల ఆస్తి ప్రభు
త్వమువారు స్వీకరించెనట.

సింగి కళల ప్రదర్శనము.

సింగి, మే 29 — మహమ్మదజీ మెహ్మదు
మ్మము తల్లిగవల ప్రభువు సింగి కళల ప్రదర్శనము తెర
చిరి. ఇది మూడేళ్లవర్షమునా. బహుళసంఖ్యకు తీ ప్రదర్శన
మున వీక్షించుటకు వచ్చిరి. వస్తు ప్రదర్శనములు 400 లు
కలవు దిగువ కస్తులను బహుళము మీ యుండెను. (కృత్రి
రచనలు. (1) మార్చిదనుపతి, (2) వెనర్ రోజురుమతి.
మొదటి కళగతి కృత్రి రచనల దునితీతనములు
మార్చిదనుపతి.

మొదటికళగతి చిత్రలేఖనకృషి-వెనర్ రోజురుమతి.
కృత్రి రచనల చిత్రలేఖనములు మూడు-మార్చిదను
పతి.

ఉత్కృష్టముల చిత్రలేఖనకృషి:—(1) వెనర్ రోజురు
యరతి, (2) చీరయన.

కాలితీతనము:—(1) రాయలు దానసుపతి (2) దొక
వన యరతి.

చిత్రలేఖనము:—(1) దొడమ యరతి (2) చి. సి
స్కాటు. చిత్రలేఖన ఉపకరణములు సి. స్కాటుల గారు.

కలకత్తాలోని తపాల బంట్లోతుల సమ్మెకట్టు.

నాయకులు శిక్షించబడుట.
కలకత్తా మే 29:—పరీక్షాగా కలకత్తా నగరమున
తపాలా పనివాండ్లి సమ్మెకు గూర్చియు రాజధాని పోస్టు
మాన్యు, రేనుగారి మూలమున అగుగురు నాయకులు ప్రవాస
శిక్షను పొందుటకు గూర్చియు విమర్శించుచు ఒక విభాగి
చెందిన నగరవాసి “నినుకుజెందిన ఆంగ్లేయుడు” అని వ్యా
సమును వార్తాపత్రికలకు పంపెను:—ప్రస్తుతము ఇవటకున్న
తపాలావారలకు రూ 15 లు మొదలుకొని 25 వలకు జీతము
ఏర్పాటుచేయబడినది. బొంబాయి నగరములో ఈ యుద్యో
గము బొందినవానికి అధిక వేతనములు కలవు. ఇట్టి వేతనములను
బడయుటకును, తక్కువ జీతములందుండినవలకు కాక్షే
వలగా వీరు సమ్మెకట్టిరి. ప్రస్తుతపు వేతనముచే వీరు కుటుంబ
మున పోషించుకొనట దుర్లభముగా నుండెను. వేతను లని
తలంపబడెరి కమములకు, ఏదట్లుమొయి శిక్షించియిరెల
ఆ చట్టమును రద్దు చేయుట అత్యవసరము. మేము రూకలముల
జీతములను పొందుచుండిన వారిని బీదలు మనకు అసౌఖ్యము
కలుగజేసిరిని నిందించుట సులభము. వీరి చెరసాలయంతం
చుట లజ్జాకరము. కలకత్తానగరమున అన్ని కస్తువులు అనిక
ధరలు కలిగి యుండుట అందరికీ తెలిసిన విషయమే ఆంగ్ల
దేశములోని దృష్టాంతమున బట్టి వీరు తమ స్థితిని బాగుచేసి
కొనుటకు ప్రయత్నించిరి. చట్ట మెలు లున్నను, బ్రిటీషు
న్యాయమునకు విరుద్ధముగా మమ్ము ప్రత్యుత్తర మిచ్చితిమి.

వై యంతములను అనుబంధించు, ఇంగ్లీషుమాత్ర పత్రిక
ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:— ఈ వ్యాయవిషయకరల హిందూ
దేశములో బ్రిటీషు ప్రభుత్వమునకు గౌరవం పోలేదు కైర్య
మనసరమైన ఎడల తక్కువజీతములలో నున్న వాకువారిల
యొక్కము, వాకులవారియొక్కము విషయములను మేము
అలోచించెదము. అధికారములోనున్న వారిలతో సంబంధము
గల వీరు ప్రభుత్వమువారి బట్టి విషయములలో లుగ జేసికొన
కుండ నుండవలయు తీవ్రమైన వేతను జరిగవచ్చును తేలికగా
పోషియగూడదు! మనము కైర్యముతో నిలబడుదము. శిక్షింప
బడిన తపాలా పనివారలకు శిక్షగాని, జరిమానాగాని తగ్గి
యట్ల వను వారిదను కోరుదము.

సర్వోత్కర్షణాయగుగారిభిన్నాభిప్రాయప్రకటనము

16. మద్యము ప్రజాయ త్తముగా నున్న విషయము
 అను కాద్యనిర్వాహక సంఘమువారి వశము చేయుటకును గవ
 ర్నరునకును, భారత రాజ్యాంగమంత్రికిని అధికారముండవలె
 నని నానవోద్యోగుల యభిప్రాయము. మంత్రిని పదమ్యుత్తిని
 గావించుటకుగాని కానవసరము తొలగించుట గాని గవర్నరు
 నున కధికారముగలదను విషయమును మనము గుర్తింపవలసి
 యున్నది. కాని యిట్టి అధికారమున్నప్పుడు కూడ కానవ
 సర్యయొ, మంత్రియొ కిసమ ప్రతి కూలము గా నున్నయొ
 డల గవర్నరు సరియగు మార్గమునను, మంత్రియొ మున్నగు
 వారు తప్పయ్యదమునను వర్తించుచున్నారను దురభిప్రాయము

మనో వానిని తొలగించు అధికారమును కూడ గవర్నరు లేక
మనోవేయకలెనని నానందాద్వైతము తెలుపుచున్నది. పరిపా
లనము ప్రభుత్వమందే నిట్టి అధికారము గవర్నరుకు కుండవలె
నని మీరు వాదించుచున్నారే. గవర్నరుకు అయ్యదును పను
లను చేసినయెడల మంత్రిగారు కాననసభయను బాధ్యతావిధి
వీరములుగా వర్తించుచున్నవని అభిప్రాయమే యిట్టి భా
వములకు కారణము.

సంస్కరణ ప్రణాళికయొక్క ప్రధాన సోపానమును
చెడగొట్టుటకు గవర్నరుకు గాని, భారత కేంద్రమునందలి గాని
అధికారము ఇచ్చుట ముందిగాదని నా అభిప్రాయము. ఈ
సూచకము కార్యరూపమున చెట్టుబడినయెడల సంస్కరణ నివే
దికార్యములను రూపుమాపగలను. నివేదికలో కాననసభ
మీద కార్యనిర్వాహకసభవారి కేమియు అధికారమిచ్చియుం
డలేదు. అనంతరమైన పార్లమెంటువారిచే నియమించుటకు గెమ్మ
క్షపాతీ చును విచారణయొకటి యీవిషయమును ఆలోచించి,
సదరు అధికారమును కార్యనిర్వాహకసంఘమువారి కిచ్చుటకు
సదుపాయములు చేయబడినవి. ప్రణాళిక ప్రకారము స్థిర
పడబడునపు కాననసభయే రెండును గవర్నరుగారి అభిప్రాయ
మునకు వ్యతిరేకముగా సభిప్రాయ మిచ్చిన యెడల, గవర్నరు
గారి అభిప్రాయములు పారపాక్షికతను కానన సభాభి
ప్రాయములనే కేంద్రీకరణయొనరియు నా నిర్ణయభిప్రాయ
ము అధికారము అట్టి అధికారమును గవర్నరుకే ఇచ్చినయెడల
ప్రభావవంతములగు ప్రభుత్వసభ్యులకు వ్యతిరేకముగా నను
భించుటయే యని చెప్పవచ్చును. అనంతరమును అందులో రా
జప్రతినిధిగారి తాత్కాలికచట్టములను (ఆర్డినెన్సులు) చేయు
టకు అధికార మియ్యబడియే యున్నది. అనంతరకార్యములలో
భారత ప్రభుత్వమువారి కేయబడిన అధికారముల సందర్భమున
ఇంకను, నీ అధికారము సయిత మిచ్చుటకు నే నావాదించ
జాలను.

17. ఈ విషయముల సందర్భమున భారత ప్రభుత్వము
వారికి ప్రణాళిక ప్రకారముపరిపాలనమున జోక్యము వున్నకొను
టకు అధికార మియ్యబడినది. (1) భారత ప్రభుత్వ కాభా
వరీపాలనమును మరక్షింపగూడక కొనసాగించుకొనుటకు (2)
భారతదేశ లాభాభివృద్ధికారకై రాష్ట్రములందు సమాన చుగు
కాననములను చేయుటకు అధికారము. (3) ముందు కరివెక్కు
రెండుబడబడునపు కట్టకు సర్దుకలను సంక్షేపించుటకును. (4) ఇం
క రాష్ట్రమునకు సంబంధించు ప్రత్యేక ప్రకటనయొకటి

18. అధికారమును కార్యనిర్వాహకసంఘమున చేయబడు
తీర్పు ప్రణాళిక ప్రకారము సయితము సంబంధించి యుండిన
యెడల సదరు కాభావరీపాలన వ్యతిరేకముగా నున్నయెడల
వానిని గవర్నరు వరుగొనక ఆ కాభావ సంబంధించు నుత్త
రవులను వారిచే నుటకు నాతోడిసభ్యులు సూచించుచున్నాడు.
అనంతరమైన అధికారము కార్యనిర్వాహకసంఘమున ఉత్త
రవులను వారిచేయుటకు గవర్నరుగారికి అధికార మియ్య
బడినదయే యని చెప్పవచ్చును. దీనివలన మంత్రిల అధికార
మును తొలగించుటకు పూర్వకొనవలసిన మునుము.

19. అధికారప్రణాళిక ప్రకారము భనమును కేంద్రపెట్టు
టకు సూచించబడిన అధికారములవలనను మంత్రిలు కార్యని
ర్వాహకసభకు లోబడి యుండవలసియుండును. రాజధానిలో
వసూలుగు ఆదాయములలో ఈ ఖర్చుమైనది - అనగా భూకర్ష
మున్నగువి. కార్యనిర్వాహకసభవారి చేతులలోను,
విద్య స్థాపకపరిపాలన ఆరోగ్యము వర్తికలయన్న మున్నగు
వాని క్షయములకు మంత్రిల అధికారములో నుండగలవు.
ఈ దిపార్టుమెంటులనే వెంపొందించజేయుట కెక్కువ
ప్రయత్నము చేయవలయును. వీనికి కాననసభ దనము
సంతకము కార్యనిర్వాహక సభ మీ తయవలసి యుండును.
దీనివలన సహజముగా కార్యనిర్వాహకసభవారు మంత్రిలు
లోబడి యుండవలసి యుండునని తెలుగలదు. గవర్నరుగారి
అంగీకారములేదే మంత్రిలు క్రొత్తవత్తులను చేయగూడదు.
మంత్రిలు తమస్వాధీనములోనున్న కాభావాయములను వెం
పొందించ జేసికొనుటకు నాతోడిసభ్యులు అవకాశ మిచ్చి
యున్నామని, ఏ ఆదాయమును అభివృద్ధి చేసికొనుటకు
మిచ్చునో అట్టి దానిని కార్యనిర్వాహకసభవారి స్వాధీ
నముగానే యుంచుచున్నాడు. ఒక కాభావమందేను ఆ కాభాభి
వృద్ధి కావలసిన ఆదాయమును దానిమందేను అభివృద్ధి చేసి
కొనవలయునని చెప్పి నూత్రము నే నంగీకరించజాలను. అధికార
కాభావప్రణాళికను కార్యనిర్వాహకసభవారు నిరాకరింప
గూడదని నాతోడిసభ్యులు చెప్పియున్నారు. కాని క్రొత్తవత్తు
చేసికొను సభికారము నూత్రము మంత్రిలకు గాక గవర్నరుకే
యుండవలయునని వారి వాదము. మంత్రి కార్యనిర్వాహక
సభకు సంబంధించిన అధికారములను తగిన సహాయ
మురాకపోయినయెడల తేకమునందలి ప్రజలను తక్షింపవలయు
నని సూచించు ఈవిధానము నే నంగీకరించజాలను.

20. ఈవిధానములను మంత్రిలకును కాననసభకును
ప్రణాళిక ప్రకారము సందర్భమున స్వాతంత్ర్యము నీయవలెను
టయే గాక, వారు కార్యనిర్వాహకసభవారు లోబడవలసి
వచ్చును. కావున ఆ ఖర్చు 20 వ తేదీ ప్రజలకు బాధ్యతగల

స్వాతంత్ర్యము నిర్మించు ప్రకటించబడిన ప్రకటనమున కీవిధా
నము వ్యతిరేకముగానున్నది. కావున దీని నంగీకరించవలెను.
క్రొత్త విధానము ప్రకారము మంత్రిలు అధికారము వహిం
చినకాభావ సందర్భమున చాల కష్టపడవలసి యుండును. సహ
జముగా వారు కార్యనిర్వాహకసభవారులకుంటే సయితము
సావధానము వాంఛనీయు. ప్రభుత్వ స్థిరములను గురించి
ప్రాసంగికమున యాచారించియుంటిని.

సాధ్యమైన ప్రభుత్వమువారు పాలనాకార్యనిర్వా
హకమునకు గాను మంత్రిలకు తగిన బాధ్యత స్వాతంత్ర్యము
లీయవలయునని చెప్పి మండగా హిందూదేశమునందలి రాజ
ప్రతినిధులు మంత్రిల బాధ్యతలకును గవర్నరుగారి విచార
ణక్రింద నుండవలయునని వాంఛించుచున్నారని వైవాచిక
ర్యమునకు తెలియగలను. నాతోడి సభ్యుల అధికారమును
సయితము తగినవేసి మంత్రిలకు కాననసభకు గవర్నరు, కార్య
నిర్వాహకసభకులకు లోబడి యుండవలెను నునని సూచిం
చుచున్నాడు. రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమును హిందూదేశ దీనికొని
రాజుడనని వాదించుచు నాతోడి సభ్యులు కార్యనిర్వాహక
సభకు ప్రజలకు బాధ్యతయు యుండగూడదని వాదించు
చున్నాడు.

అధికారకాభావము

21. అధికారకాభావమయ్యును నాతోడించెదను. కిర
నేనాలో అధికారకాభావమును మంత్రిలకును, కానన సభకు
ను గల సంబంధములనుగురించి సూచించియున్నాను. ఈ
విషయము చాల ముఖ్యమైనది. కావున నాతోడిసభ్యు లిందు
విషయమున సూచించినవిధానమును విస్మయించవలసి యుండును.
కావున, వానిని మరల చర్చించినను వరకాలేను.

సంస్కరణనివేదికమునందలివిషయముల ప్రకారము కానన
సభాప్రతినిధి యగు మంత్రి యనుమతి లేనిచే అధికారమును
పరిపాలనమునకును పన్నును చేసగూడదు దీనివలన ప్రణాళిక
ప్రకారము సంపాదించుటకు వీలుకూడ గలను. అధికారమును
ప్రణాళిక ప్రకారము రెండును సమానములై ఆదాయ క్ష
యములను చర్చించవలయును. దీనివలన మంత్రి ఆదాయవ్యయ
ములలో సులహించుకొనుటగాక, ఎక్కువ బాధ్యతతో ఆదాయ
వ్యయవిషయములను పరీక్షించుటకు వీలుండగలదు. అధికారము
ప్రకారము కార్యనిర్వాహకసంఘములో సయితము మంత్రికి ఈ
విధానములను తలకుబడి యుండగలదు. అధికార కాభావ
బట్టెలుగా మంత్రిలకును, కార్యనిర్వాహక సభవారికిని
జేసిన కలతలను వర్ణించుటకు మంత్రితో సంబంధించి ప్రణా
ళిక ప్రకారముతో సంబంధమున్న గవర్నరు వీనిని పరీక్షించవల
సియుండును. కావున అధికారకాభావము ఈవిధానము
వలన మంత్రిల కెంతయు కలుగుట బడి యుండ
గలదు. ప్రణాళిక ప్రకారము సందర్భమున సయితము మంత్రి
లు కార్యనిర్వాహకసభవారి సులహించుకొనుటకు అవ
కాశము ఉండగలవు. ఈ విధానము చాల ముఖ్యమైనది.
గవర్నరుగారి కొన్ని విషయములలో చేయు కట్టుబట్టుములకు
తప్ప ఆదాయవ్యయములను కాననసభవారు చర్చించి అధికారము
ప్రకారము ప్రణాళిక ప్రకారము పాలనమునకు గాని బంధితక
ములగు సులహించుకొనుటకు అవకాశము ఉండగలవు.

నేను సూచించిన సూచనలను ఆర్థిక విషయముల
లోను అధికారకాభావమునందును మంత్రిలకును కానన
సభకును ఎక్కువరలకుబడి యుండగలదు. ఇది చాల స్పష్ట
కరముగానున్నది మంచి సూత్రములమీద ఆధారములైయు
న్నది. నాతోడిసభ్యు లీ విషయమున మార్పును ఈవిధానము
లంతటిని నామాతృవ్యము చేయగలవు.

ప్రభుత్వమువారి సవరణలు

22. ఆదాయవ్యయపట్టికల పట్ల కాననసభకు చేయు
తీర్మానములు ప్రభుత్వమువారికి బంధితకములు కావగూడదని
భారత ప్రభుత్వమువారు తమ మార్పులలో సూచించుచు
న్నారు. తీర్మానము సులహించుటగా ఉండవలయునని
ప్రభుత్వమువారి వాదము ఈ సూత్రము రాజ్యాంగప్రకారా
లకు వ్యతిరేకమని నా అభిప్రాయము. సభకును కాననసభా
తీర్మానములను గవర్నరు నిరాకరించుటకు కష్టతరముగానుండు
ననియు, వాదించబడుచున్నది. కాననసభాభిప్రాయమును ప్రభు
త్వమువారికి తెలుపుటకు ఈవిధానము ప్రవేశపెట్టబడి
నది. కావున కాననసభాభిప్రాయము అంగీకృతముగా కా
ననమును, అట్లు కాకపోయినయెడల ఈ వాదము సయితము
రాజ్యాంగప్రకారము వ్యతిరేకముగా నుండి యుండ గలదు.

23. నాతోడిసభ్యులు ప్రణాళిక ప్రకారమును నిరాకరిం
చుటకు ఇంకను సవరణలను ప్రవేశపెట్టుచున్నాడు.

పరిపాలనాసాధ్యముని కొక్క ఆదాయ వ్యయపట్టి
కను తయారుచేయుట మానివేసి అధికారకాభావ తరపున
నొకటి, ప్రణాళిక ప్రకారముతరపున మరొకటి ఆదాయవ్యయ
పట్టికలను తయారుచేయు సూచించుచు, అధికారపట్టిక సందర్భ
మున గవర్నరు కార్యనిర్వాహక సభ్యులను. ప్రణాళిక ఆ
దాయవ్యయ పట్టిక సందర్భమున గవర్నరు మంత్రిలను సంత
కించుకొనవలయునని సూచించుచున్నాడు. ప్రణాళిక ప్రకార
ము పాలనమునకు మంత్రిలు అధికారమును కార్యనిర్వాహక

ములకు కార్యనిర్వాహకసభ్యులను పన్నులను చేసికొనవల
యునని సూచించబడినది. గవర్నరు నిరాకరించినగాని కానన
సభాతీర్మానములు ప్రభుత్వమువారికి బంధితకములు యుండు
నను సూత్రమును నిరాకరించుచు, కాననసభా తీర్మానములు
ప్రభుత్వమువారికి సులహించుకొనుకొనే యుండవలయునని
భారతప్రభుత్వమువారి వాదము.

ఈ వాదములవలన అధికార కాభావ ఆదాయవ్యయముల
పట్టికతో మంత్రిల కేమియు సంబంధముండజాలను. ఇదియు
సంస్కరణసూచనలకు వ్యతిరేకముగానే యున్నది. ఆదాయ
వ్యయపట్టికలో ప్రణాళిక ప్రకారము మిగులుండువలెను నుండ
జాలను. కార్యనిర్వాహక సభవారును తరల క్రొత్తవత్తు
చేయుటకు సయితము సూచించినవిధానము లేదు. కాననసభ
క్రొత్త వత్తు విధించుటకు నిరాకరించినయెడల గవర్నరు
గారినికమిటిని సూచించవలసిగాని మరి యేవిధముగా
నైనను తగినంతవలెను నెరవేర్చుకొనవచ్చును. వ్యయవిషయమున
సయితము అధికారకాభావతో మంత్రిలు జోక్యము
వున్నాను స్వాతంత్ర్యము ఈవిధానము నామాతృవ్యము కా
గలదు. రాజ్యాంగ సంస్కరణకార్యములను రూపుమాప గల
దు కావున ఈ మార్పులను నే నంగీకరించజాలను.

24. ఈ పద్ధతివలన మంత్రిలు, కార్యనిర్వాహక
సంఘమువారును, తమ కాభావముగా సంతకమును సమర్పించు
కొనవలయును కాన్యాసారంభమున ఎంత విలువసొంతము
యొద్దయున్నది, తమ కార్యనిర్వాహకమున కెంతద్రవ్యము
కావలసినది, ఎంతవరకు క్రొత్తవత్తును చేయుటకు పూను
కొనవలయునో అనువిషయములు తెలిసికొనుటకు వీలుండగల
దు. ప్రణాళిక ప్రకారము కేంద్రీకరణము (తరచు ముఖము సాన
కాకయుండగలదు. వీని లాభములను అన్నికాభావ లభ్యమిందు
టకు వీలుండగలదు. ప్రణాళిక ప్రకారము తమకు కావలసిన సామ్రా
వలములను ప్రభుత్వమునకు అవకాశము లీయబడినది. అధికార
ప్రణాళిక ప్రకారము ఆదాయ వ్యయములను ప్రత్యేక ప్రత్యేకము
గానుంచినయెడల సులహించుగా నుండునని తెలపవలసి అధికార
ప్రణాళిక ప్రకారము ఆదాయవ్యయములలో ప్రజల పనులబడియుం
డుటకు వీలుండజాలను. మంత్రిలు, కాననసభ చేతులలో నుండి
అధికార కాభావము విముక్తి కలుగజేయుటకు ఈవిధానము
సూచించబడినదని వారి వాదము. దీని నే నంగీకరించుకొనుకొన
కరించ జాలను సంస్కరణనివేదిక ప్రకారము ఈ క్రొత్త
పద్ధతివలన అధికారములకు పరికరాని కాభావ మంత్రిల
క్రియ బడిన వనియు మంత్రిలు ప్రత్యేక
ముగా తమ కాభావములను పన్నులు చేసికొనుటకు
ప్రణాళిక ప్రకారము వ్యతిరేకముగా నున్నదనియు జేయుచునా
జనసభవారిక గొప్ప అభ్యంతరమును కల్పించుచున్నాడు.
నాతోడిసభ్యులు ప్రత్యేక ఆర్థికపట్టికను ప్రవేశపెట్టు విషయము
న ఈ అభ్యంతరమును సమర్థించి
యున్నారు. ప్రణాళిక ప్రకారమును ప్రణాళిక ప్రకారము కలుగ
జేయుటకు గా నిట్టివిధానమును కల్పించుట ముందరిగాను. ప్రణా
ళిక ఈవిషయమున చేసిన కట్టుబట్టుములను గుర్తించుట
యని నా రిందియున్నాను. మంత్రి యొక్క
అంగీకారము లేనిది క్రొత్తవత్తును చేయుగూడదు.
బాధ్యతగల కార్యనిర్వాహకసభ్యులెవరు అధికారమును
కాభావ కెక్కువ స్వాతంత్ర్యమును సూచించుచు వాంఛించవలెను.
ఆయినను ఈ విషయమున గవర్నరుగారికి మార్గము వూర్తి
అధికారముగలదు. కాననసభ ఆర్థికపట్టికను ప్రణాళిక ప్రకారము
పాలన సందర్భమున విమర్శించవచ్చును. గవర్నరు అధికారము
ను క్రొత్త కాభావ సందర్భమున చేయుటకు సూచనలను మూత్ర
ము నిరాకరించవచ్చును. ఈ పద్ధతివలన ప్రణాళిక కాలక్రి
చాలకష్టతరముగా నుండగలదు. ఈ విధానమును
నే నంగీకరించ జాలను. భారతీయ నాయకుల నివేదిక నుందలి
వాక్యసమగ్రములవలన మోసపోయిరి. అధికారమును క్రొత్త కాభా
వలతో వ్యయవిషయములలో ప్రధానసాస మియ్యవలెను
నని చెప్పి దానికన్నను కార్యనిర్వాహక ప్రభుత్వము రెండు
కాభావలకు ను ప్రభుత్వము సమానముగా బంధి
పెట్టిన బాగుగ నుండునని నా అభిప్రాయము.
మంత్రిలు, కార్యనిర్వాహకసభవారు నిరసించుట అంగీకరించక
పోయినయెడల గవర్నరు దీనిని పరీక్షించవలయును. అధికార
కార్యనిర్వాహక సయితము మంత్రి అంగీకరించక పోయిన
యెడల గవర్నరు దీనిని సయితము పరీక్షించు అధికార
ముండవలయును. ప్రణాళిక ప్రకారము కలిగిన యెడల పన్ను
చేయువిషయమున గవర్నరుగారి ఆమోద మునసరమని నాతోడి
సభ్యులు సులహించుచున్నాను. విమర్శలను సమానముగా
పండిపెట్టిన తరువాత క్రొత్తవత్తు చేయు విషయములో
విచారించును. మంత్రిల అంగీకారములేకనే క్రొత్తవత్తు
విధించగూడదు. చట్టమును కాననసభలో నెరవేర్చు ప్రవేశపెట్టు
వలసినది గవర్నరు పరీక్షించవలయును. ఏ కాభావ
ప్రభుత్వము కావలయునో ఆ కాభావ మంత్రియే సాధారణముగా
చట్టమును ప్రవేశపెట్టిన మంది.

తెలంగాణ ప్రభుత్వము

సంధిసభా విశేషాలు

మిత్రమండలి; జర్నలు ఆర్డీ.

స్వార్థము, మే 27:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. మిత్రమండలి జేతములలో జర్నలు వ్యక్తులకు 15 ఏలీయార్డుల ప్రాంతం ఆస్తియందుంచి నిర్ణయింపబడినది.

సంధిసభాపరిమితి.

స్వార్థము, మే 28:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. సంధి సభాపరిమితి మే 28వ తేదీన కంధిసభా శాస్త్రము మంత్రియే ముగియటకు మరలెండు మాసముల క్యవధి యొందవలయుననియు, అనేకాంశముల కది యంకన తలపెట్టబడినవియున్న దనియు నుచునలల బట్టి తెలియచున్నది.

జర్నలీ ఆర్థికపు వరతులు.

స్వార్థము, మే 24:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. మిత్రమండలివారి మనతుల ప్రకారము జర్నలీస్థితి దానికికీరితిగా నుండుదానికంటె నయముగ నుండును. ఏలవన, ఫోన్సు, బెల్లియము, ఇల్లీ, నెల్లియ, పోలండు, కమేయాలకు సంధివించిన దుండములును నట్లు ములను దానికి సంధివంతలేదు. అందువలన ఆర్థికపువరతుల ప్రైజర్నలలపైన నోట్లు కేటము ముక్కియైతియలని స్వార్థముల కొంద అనుకొనుచున్నారు. జర్నలీ కాకాధంగము కలిగిదిగాని కలితాపణ కలుగ లేదు.

హేరు ఎజిబర్దు.

స్వార్థము, మే 24:— హేవాను ఏజెన్సీ వారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. జర్నలీ కేధలిక్కు నెంబరు పార్టీ వాయుడుగనున్న హేర్ ఎజిబర్దుగారికి గల్గు మెంటు సభల లలో చాలవలకుబడి గలదనియు, అతిథి కొంట్రాక్టుదా ర్జు రాంట్టాగారికి ప్రబల విరోధిగా నున్నదనియు, అతిథి ఫ్లానే జర్నల ప్రతినిధుల అధ్యక్షులగుటచే ప్రయత్నించుచున్నదనియు ప్రెంచి విదేశీయ కార్యాలయద్యోగీయు లనుకొనుచున్నారు.

చీనాజేతము-సంధియేర్పాటులు.

చీనా యసమృతి.

స్వార్థము, మే 27:— హేవాను ఏజెన్సీ వారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. ప్రభుత్వము స్వార్థమునందున్న చెయో మింగు వాంగు గారు ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల కాంగ్రెసు కిట్టు లింతినపిరి. ప్రపంచముతెటకు ప్రయోగ్యము క తొలొంప ప్రయత్నించు చుండగా మిత్రమండలివారును అమెరికాయను చీనాలో దాని కార్యకలాపేయ నిశ్చయించి కట్టుది. చీనా కస్తుపందనంతయు చావాను ఆక్రమించు కొని చుండగా జూచుచు నూరకుండుటయో లేక వెంటనే సంధి మర్దముల విడనాడి ఆయుధములను బూనుటయో చీనా వారు చేయవలసి యున్నది. రెండును ఆహూత కరములుగనే యున్నది.

జర్నల ఆర్థిక క్రొత్తనిధులు.

స్వార్థము, మే 28:— జర్నల ఆర్థిక క్రొత్తనిధులు పెన్సి లీయకు స్పాండి మరలిరి.

జర్నల సంధిమూచనలు.

బెర్లిన్, మే 24:— ఒక రిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. రాబోయే వారములో జర్నల సంధిమూచనలు సంధి శుభవారికర్పించబడును. లాన్సింగుగారి నోటులో తెలుపబడిన ముద్రాముద్రాదనే యిది ఆధారపడియున్నది. మిత్రమండలి వారి నూచలం దున్న విషయమారవలన తొలగించుట దాని ముఖ్యోద్దేశము. తనను జర్నలీ ఆర్థికాభివృద్ధి ఉన్నాశ్య మును. జర్నలీ ఎంతవరకు భరింపవలదో ఎంతవరకు భరింప వలదో అందు తెలుపబడును. జర్నలీ యును జర్నలీ కేర్తువులు గలనీ ఆన్యోయముగ పనిచేయుటవలన

నేకొన్నివరతులు చెల్లగలనీ అందు ప్రకటించబడినది. జర్నల నూచలం బట్టియే జమైన సంధిరాజ్యవారముల నడపుటకు వీలగును. ఆనూచనలు జేర్చునందున, పెన్సిలీనందు ను ఒక్కమాత్రే ప్రకటించబడును.

కోల్చాకు ప్రభుత్వము

లండన్, మే 25:— కోల్చాకు దొరతనము అంగీకరించవలయునని వైకొంటు చివాదాగాని చెప్పినదానిని కవు నిల్లు ఆఫ్ పోరువాచి వినిరి. ఈ ప్రభుత్వముక ఎట్టి వరతులతోడను, అభయములతోడ అంగీకరించవలయునని చర్చించబడినది. అద్దంకిలేని ప్రభాస్వాత్య ప్రవేశమున కట్టివరతు లన నరములోగూడ చర్చించబడినది. మిత్రమండలివారు అంగీకరించవలసిన తాన్నించుచున్నది.

స్వార్థము ధరవరులు

స్వార్థము, మే 24:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. స్వార్థము ధరమితి మలల హెచ్చినది. బజారలలో బాజుగ విచియున్నది. లాభము తీయటయొ బరికొంచెము హెచ్చినది.

ఇల్లీ ప్రాన్సులు

ఫ్రాన్సు, మే 24:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. ఇల్లీ యుద్ధమున ప్రవేశించిన దినమున కర్ధంత్వ్యురమున జేయవలయు ప్రాన్సు ఇల్లీల మైత్రిని దృఢంబుచు పరాను ప్రతిఘటింపయ్య, నె నేటును రెండు తీర్మానముల నొసరించినది.

స్వార్థము కార్మికుల సమైక్యత.

స్వార్థము, మే 24:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. స్వార్థము వీరులలో నడచు బండ్ల యజమానులకును, నేతలకును, రోజునకు 8 గంటల చొప్పున పనిచేయవలయు నను యంతయును గూర్చి సంతృప్తికరమగు సమాధానము కుదిరినది.

యమ్య

కోల్చాకు నేనాని దొరతనమును అంగీకరించుట.

స్వార్థము, మే 26:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలుపుచున్నాడు. సక్రమస్థితిని కాంతి నెలకొల్పవలద్య ముతో కోల్చాకు గారు ప్రేరేపితులై యుండిరి. అందుచే వారి దొరతనము అంగీకరించబడినది. తెనిను గా రెంతయు దీనికి కృతిచేయున గుణమునున్నారు. కాన నాగరకముగల ప్రపంచమంతయు మిత్రమండలి తీర్మానములను అంగీకరించి కోల్చాకుగారి దొరతనమును అంగీకరించును.

స్వార్థము, మే 25:— కోల్చాకు హేగను తంత్రీవార్త ఎఫ్సీనియరలు పీటరుహోపును కట్టుకొనిరి. పెట్రోగ్రాదున కది 21-కిలోమీటరుల దూరము దున్నది.

స్వార్థము, మే 25:— హేగను ఫోన్సు తంత్రీ వార్త. తెనిను గారు కోల్చాకుగారితో తాత్కాలికసంధి నొసరించుకొన గోరెను. కోల్చాకు గారందులకు ప్రత్యుత్తరము నీయలేదు.

మూల కొట్టును తగలబెట్టుట.

రీల్, మే 24— బెయిల్యూమర్, హీలీకుల మధ్య ననేక కొలమీటరుల వైకాంత్వముగల ప్రదేశమందున్న మందు కొట్టు నెవరో తగలబెట్టిరి. గంటలకొడిని లోపలి వస్తువులు పోయిచుండెను. చీనాకార్మికులలో నెక్క మంది మరణించిరి.

జర్నల సైన్యములు రీగాలో ప్రవేశించుట.

కోల్చాకు హేగను, మే 24:— “లోకా ఫాంజీగర్న్” పత్రికయొక్క లీబా విలేజురి ఇట్లు వ్రాయుచున్నాడు— జర్నల సైన్యములు తెలిపే బాల్లిక్కు సైన్యములతో గలనీ మే 22 వ తేదీన రీగాలో ప్రవేశించినది. బాల్లిక్కు సైన్యముల నేనాని జనరలు మూట్యూఫెలా గారు నగరముక ప్రవేశించిన మొదటి ప్రముఖులలో నొకరు. జర్నల లిటిల బలవంతముగ నొసరించిన యుద్ధమునకు చాలవర కలిడే బాధ్యుడు.

తెలుదొరతనమువారి కోరిక.

లండన్, మే 25:— బెర్లిన్ నుండి విప్లవకంతి ఇట్లు తెలుపుచున్నది. బోలిషివితులను తెలు లాండ్స్ములు ఒక్క నుడు ఆపలేరను కారణముచే జర్నల నేనలను తెలులాండులో నందనీయవల యునని తెలుదొరతనమువారు జర్నల దొరతనము వారి నడిగిరి. ధియంకర గు పోరు జరిగిపిదప రైగాకావలి వైక్రము కట్టుకొనబడినది. తూర్పుబాగమున యుద్ధము జరుగుచున్నది. చాలమందిబోల్షి విప్లవ లాస్పీడినకునే కానిచేటిక్కిరి. రాజకీయ నిష్పంధితులందఱును విమోక్షులైరి. ఘోరముగ జరిగిన పోరాటమున జర్నల నేనలు లేడిస్వారు నేనానితోడనే యుండిరి. ఎకోమీటాయునువారి కడ్డుగ రణముభయము రైగానుండి బాన్సువరకు పోవుచున్నది. రైగాను ఆమెరికకు ఆహార సప్త యింపుమువారు 400 టన్నుల పిండి పంపిరి. వారుగూడ నే దహ్వటునకే జోవుచున్నారు.

టర్కీ

నూతనతరుష్క ముగ్ధిత్వము.

కన్స్టాంటినోపిలు, మే 25— క్రొత్తముగ్ధిత్వ మేర్పడినది. చావుద్ ఫెరీద్ పాషా గారు గ్రాండువజీరుగను, విశే మంత్రిగను ఉంగురు. ముస్తాఫా కాల్బీ ఎఫెండి గారు మెయి ల్ టెల్ ఇస్లాముగా నుండును.

వైమానికయానము

స్వార్థము, మే 26:— హేవాను ఏజెన్సీవారిట్టు తెలియబరచుచున్నాడు. పరాను వైన్యమండలి రెప్రె సెంటు రోజెయి గారు స్వార్థమునండి ములాకోయ దరి రాబట్టునవ, అవగా 1,875 మైళ్ళదూరమున నున్న ప్రదేశమునకు 18 గంటలలో ప్రయాణముచేసిరి. మార్గ మధ్యమున బాగునడ జేసినప్రయాణ ములలో నెల్ల నిదియే యెక్కువదూర ప్రయాణమని తెలియచున్నది.

బర్లాండు తీరమున 800 మైళ్ళదూరము అతి బాగ్రితగ తడకిరిగాని వాక్కు, గ్రీవుగార్ల జాడ ఏమియు తెలియలేదు. ప్రియత్నులు లన్నియు కృత్రిమము విరందరును విరాళ జేసి కొనిరి.

హోరుగారు కల్పించుట

లండన్, మే 25:— న్యూ ఆర్లియన్సునండి హోర్ను నకేగుచున్న “మేరీ” అనడేపు స్టీరురు హోరు,గ్రీవుగారు లను తీసెనని లాయుకువద్దకును ఉన్యోయ చెప్పచున్నాడు.

మరియొక గంటకు వచ్చిన రింత్రీవార్త:— నేటియుడ యు 8-25 గంటలపుడు లాయుక్కుక్కిగ్న జ వైవనునుండి ఇట్లు ఉంతినచ్చెను. మేరీయనడేపు స్టీరురు తూర్పున కేగుచు నిట్లు తెలివెను: “సోపిత్తుమూచుందలి యు మృత్యులుగాపాడితిమి.”

వైవనువారు:— హోరుగా గుండున్నారా? మేరీస్టీరురు - “ఉన్నారు.”

లండన్, మే 25:— నానివాధికారు లిట్లు తెలియబరచుచున్నాడు. వైవనువారుయంత యు కోల్చా గూర్చినేమియు నుండి నేడు వగలు 11 గంటలపుడు తెలియనచ్చెను. ఆస్టీరురు స్కాట్లండు ఉత్తరతీరము ననుసరించిపోవుచుగనుక నవది నీపంకతి యంతరకు నిజమె కనుగొనుట కది నిజపడును.

హోరు, గ్రీవుగారు నెయ్యదిగ వచ్చుట.

లండన్, మే 25:— నానివాధికారు లిట్లు వ్రాయుచున్నాడు: హోరు గ్రీవుగారు రి.టి.నానూద వచ్చిరి. పూర్ణా రోగ్యస్థితి నున్నారు. కేకటిడి.ము లండన్ కేగెదరు. నారి విమానముమాత్రము సంరక్షింపబడలేదు.

ఉపశమన బహుమానము.

లండన్, మే 25:— అట్లాంటిక్కు మహా సముద్రము నెట్లయిన దాటవల యునను గట్టిపట్టుదలతో హోరుగ్రీవుగారు ల ఇచ్చివిధముల ప్రజాత్మింపించుటకు మెచ్చి “డెయిలీమె యులు” పత్రిక ఉపశమనవార్తము వారికియపురకు 5 వేల పానుల బహుమానము నొసగెను

ఆస్ట్రీయను సంధి.

లండన్, మే 24:— మే 28 తేదీన ఆస్ట్రీయను సంధి ప్రక్రము ఆందజేయబడవచ్చును. వైక్రము 15 వేలమందికంటె ఎక్కువగ నుండరాదని సంధిమంతయును కోరెదరు. వైని క సప్తయలన్నియు నాకమై జేయబడవలయును లేదా మిత్ర మండలి స్వాధీనమైన జేయవలయును ఇకముందు సైనికోప యోగకరమగు వస్తువులను ఉన్నతి జేయరాదు. నాకాసంధి వరతులుగూడ ఇట్లులే యున్నవి.

కావ్యసమస్యను పూరించుట.

అంధక, మే 25. — కావ్య సమస్యను పూరించు విషయమై జర్నలిస్టులకు మిక్కిలి సందేహించిన భిన్నాభిప్రాయములు గలవని, రంటాబాపిభిరులు గల కైమంకో గారికి మే 22 తేదీన వ్యాసిన లేఖనము తెలియజేయబడినది. సందేహించిన అంతర్జాతీయ వర్తక సంఘమువారి కోరికలు జర్నలిస్టులకు తెలియజేయబడినది. అందులో జరిగిన సభయందు కావ్యముల అంతర్జాతీయ పార్లమెంటువారు చేసిన కావ్యసమస్య అందరకును వర్తించునని నిశ్చయించబడినది. దీనిని జర్నలిస్టుల దౌత్యముగా రంగీకరించిరి. కాన అంతర్జాతీయ వర్తక సంఘమువారు సందేహించిన భారతమున జేర్చుకొనబడవలయునని జర్నలిస్టుల రాముభయము కోరుచున్నారు. విశేషములనుగూర్చి జర్నలిస్టుల ఆస్తిని విక్రయించుటచే కచ్చిసామ్యతో కష్టపడవలసిన పాట్లను సరిపుచ్చుకొనుటకు యూనియను వాయుకులు ఆంగీకరించుననియు కాన్సిలరులు, సంది అయినప్పటికైనా ప్రజల ఆస్తిని ఆక్రమించుకొన్న జర్నలిస్టుల సత్వతి, పరలయనము విషయమున గూడ వీరు ఒక్కటే నుటలేదు. ఉభయత్రా చరిత్రయమై చర్చలగులను. హాస్యగీత గాథలన్నియు దెప్పి యుట దిగిరి. వీరు తరసలో పువేరించెదరు.

ప్రెసిడెంటు విల్బుకగారి వాక వాసింగుటలో ప్రవేశించినది.

అయితే పూర్వ జిల్లానుండి వైదికాననము కీర్తిగా ఉపసంహరించుటకు పరిష్కరము ఒప్పుచున్నది.

సాహిత్య సంగ్రహము

1919 సం॥ మే 25-26 తేదీ వరకు

జిల్లా ముఖ్య కార్యదర్శి	మే 24 గంటలలో	మే 25 గంటలలో	మే 26 గంటలలో	మే 27 గంటలలో	మే 28 గంటలలో
గోపాలపూరు	91.5	82.8	...	2.58	2.72
విశాఖపట్టణము	98.9	80.6	0.17	0.68	2.87
కాకినాడ	* 97.5	83.6	...	1.16	1.77
బందరు	95.1	83.1	...	5.78	1.74
గుంటూరు	109.1	84.8	...	4.90	1.96
వెల్లూరు	106.8	83.1	...	2.45	0.97
మద్రాసు	102.2	83.4	...	0.03	1.56
హైదరాబాదు	105.4	82.2	...	1.24	1.78
అనంతపురము	101.2	79.8	...	4.00	2.48
బళ్లారి	* 101.8	78.7	...	2.17	2.71
కర్నూలు	105.6	83.0	...	1.02	1.54
కడప	106.9	83.0	...	0.21	2.02
తెలంగాణ	87.0	66.8	0.03	8.89	5.38
వెల్లూరు	101.4	76.2	0.57	8.17	3.47
నెలము	97.9	76.8	...	7.53	6.56
కోయంబూరు	98.5	78.7	...	8.48	8.78

దక్కను, నులవారు వైపుల వాయుభారము క్రిమేణ హెచ్చుచు, ఇతర ప్రాంతములందు తగ్గుచున్నది. వాయుభారము కంగడేమున తగ్గుచున్నది నులవారునందు హెచ్చుచున్నది. కల్పితరేఖన వాయువు తగ్గుగా వీచుటలేదు. ఇతర ప్రాంతములలో పశ్చిమమునకు వైపులకు, వాయువు వీచుచున్నది. వాయువేగము కొంతబలముగ నున్నది. మధ్యమార్గస్థితి నులవారునందు తగ్గి ఇతరవోట్ల హెచ్చియున్నది.

పశ్చిమ తీరమునను, ద్వీపకల్పపు దక్షిణమున మామూలుకన్న తక్కువగా నున్నది. సర్కారులు, దక్కను, నీలగిరిలు, పశ్చిమ తీరములందు పగటి రాత్రిల తీవ్రస్థాయి తగ్గుగా లేవు. ఇతరవోట్ల హెచ్చుచున్నది. మొత్తము మీద అర్ధగ్రహ తగ్గింది. మేముములే లేవు. నులవారు కొలంబోలలో వాన ఎక్కువగా నుండినది. కల్పితలో 5.80 అంగుళములు, కొచ్చిలో 4.07 అంగుళములు, అమరేంద్రమునందు 2.45 అంగుళములు కొలంబోలందు 1.95 అంగుళముల వాన పరిసినది.

పి. ఆర్. చిదంబరయ్యగారు, ఆర్టింగు వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

సాహిత్య సంగ్రహము

నిమ్మబాటి ఉద్ధారణసంఘము: — ఈ నెల 31-న తేదీ శనివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు బాగానే వర్షమున్న నిమ్మబాటి ఉద్ధారణసంఘమువారి హాలులో ఒక సభ జరుగును. అందు శ్రీమతి ఆర్. తామరయ్యగారు “విద్యావివేచనము” గూర్చి శివప్రసాదయ్యగారు

చాకలపేట ముద్రణాయత్తాలయము వారి సంఘము: — ఈ సంఘమువారు చాకలపేట సమీపమున కొలుపపేట వై శ్రీశైవమఠము (1-8-19) ఆదివారమునాడు సాయంత్రం 4 గంటలకు ఆర్. కృష్ణమూర్తిరావుగారి యాధిపత్యమున సభ జరిగెను. “సామంతము” అను విషయము ప్రసంగించబడును.

తండియూర్ పేటలో సన్ని ప్రమాదము: — తండియూర్ పేటలోని మెసగు సామలెను కంపెనీవారి కిరస వాయలు టాంకునందు నిన్ను చుట్టూన్నాము అగ్నిప్రమాదము కలిగినది. అది ఎట్లైన, కొంతమంది మాలీలు, కిరసవాయలు డెవలపన సమహాయులందరూ ప్రక్క గున్న నూనెలో ఒక నిప్పుకన్నెడి చుండినది. ఈసంగతి పోలీసువారికి తెలియబరచబడినది. అగ్ని నార్పు యింజను వచ్చుకొంటే అగ్ని ఆరిపి వేయబడినది. నష్టము కలిగినది.

రామనాథుజిల్లా: — రామనాథుజిల్లా హెచ్చు వర్షము చుట్టూరకరములలో యొండవలసినదని గతర్న మెంటు వారు తీర్మానము చేసిరి. అంతరకు ఆ హెచ్చు వర్షము మార్పు కలసినదనియును, మధుర, రామనాథుజిల్లా పరిమాణస్థితులకు మార్పుచేసి దానియొక్క వృద్ధినియములను గూర్చి పరిశీలించవలసినదనియు గతర్న మెంటువారికి చాలమంది విజ్ఞానము చేసికొనిరి. ఆహారపోషక గతర్న మెంటువారు విచారించుటకు ఆజిల్లాల కలెక్టరులవద్దనుండి తెప్పించుకొనిరి. కొంతకాలం చక్కగ పరిశీలించిన తరువాత గతర్న మెంటువారు అవి మార్పులనైన యవసర మెట్లయి లేనందున ఆజిల్లాలే ఉంచెరి. కాని హెచ్చు వర్షమునూత్రము గామనాథుజిల్లాలో పరిమేళనోట నుంచవలసినదిగ తీర్మానించుకొనిరి. కావున జోన్ల అఫ్ టెవిన్యూవారు, ఈసంగతి ఎల్లరకు విశదపరచి ఆగట్టు 31-న తేదీ లోగా ఇయ్యకలసిన దని తీర్మానించిరి.

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారు: — ప్రసిద్ధులగు కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు మరణమునకు నుండిన వార్త నిన్నటి హిందూపత్రికలో జరుపుటకు మిక్కిలి విచారింపబడింది. అంధ్రదేశమునకు దన్ని విషయములలోను తెలుగునకు చేసిన దాదాపుము సంస్కరణములకు తిరిగి పునాది కల్పించి యాధ్యాత్మికము తిరిగి తలమెట్టుటకు తన యాభిప్రాయము, భైరవసాహసములను, భారవోసిన మహాత్ములలో మెక్కువగా వీరిని గోచరించునందులకు మన మెల్లరము విచారింపవలసినది విషయము నందైనను వీరుచూపుచుండెడి త్యాగము, గట్టుదల వై కృషి మున్నగు నుణములు సర్వదా మనజేయుటకు అదర్శములై యున్న కతన, వీరు చిరకాల శివులనదగినవారు. వీరి యాత్మకు కాంతి భగవంతుడు ప్రసాదించునాక యని పరిపరిధిభయం బ్రార్థించుచున్నాము — శ్రీ శ్రీ భావయ్య.

రాయలగోల్లోనియులు జూబిలీవిందు అంధక, మే 14: — గతరాత్రి రాయలగోల్లోనియులు సంఘమువారు జూబిలీ విందు కన్నా బుధపుగార భక్తులగుండెడి. వికసీయమహారాజు, బ్రైము, వీరిమొదలగు ప్రజలు అతిథులుగ వచ్చెరి. రాజవంతులనుకల ఆమెరాజోగృహభివృద్ధి గల్గుగాక యని ముగిసి గారు నుడిచిరి. యుద్ధసమయమున రాజవంతులనుకల ప్రపంచమునకిట్టి సాంఘాలిని జూపినందులకు అభినందనములు. దీనిచేత వీరికిని సామగ్రియునుకలను ప్రేమయను మడించినది. తేజయులు ఒకప్పుడకార్యమును ఉగ్రుడిచిరి. కన దాన సదర్శన చేసి మునురాజుగారు పోవుచున్నారు. వీరికి ఉచితవైద్యములు జరుగును. కన్నా బుధపుగారు కళానియలు సంఘమువారి కాయురాజోగృహ కలగునాక యుచిరి. ఉనువీయకులకు, కల్పితమునకు తమమగ వాక పోక యొండవల నును.

ఆంధ్రదేశ నాటలు

మా యాంధ్రగీత్యాదివిద్యాలయమునకు శరసాపురము తాలూకాలోని వారిశివరము నూరునూపాయలు సమాను మొదలగుటల తీర్మానించినది తెలుపుటకు సంకల్పించుచున్నామి అని కార్యదర్శి మాకు వ్రాయుచున్నారు.

శ్రీ పంచమబాద్వివక్రవర్తి గారికి 8-6-19 తేదీన ఏలూరు మైదవర్షము ప్రారంభించును. గోచారశిల్ప రామలక్ష్మి మూడింటు 6-7-19 తేదీన బృహస్పతి లాభయంతుడు సంచరించుటకు శ్రీవారణ సౌభ్యవంతులయి యధిక ప్రభవముతో ప్రజాన మోదముగ పాలింతురు. అది తిన్నం రామకృష్ణయ్యగారు మాకు వ్రాయుచున్నారు.

ఈ నెల తే 27 తి మంగళవారమున శ్రీవిజయనగరం కనకరాజులంగార్లు, యాత్రాగృహము శ్రీ కాళహస్తికి మోటారున విచ్చేసిరి. శ్రీకాళహస్తి మహారాజాగారును, తివాకలవాదాను పి. రామగాయణింగారును వారికి స్వాగత మొసరిరి. శ్రీదేశికాకళా కిరపున బువవాడ రాఘవయ్యగారు మహారాజులంగారికి, గురుభ్యులకు జరిపిరి. శ్రీమహారాజులంగార్లు, శ్రీకాళహస్తి రాజులంగారి అద్దాలమహులను, బస చేసి, ఆ సాయంత్రమే కట్నమునకు బయలు పడెరి. అని యొకరు వ్రాయుచున్నారు.

భక్తిరవ్యవిపులును కలియు గాథులగు గాకియు నను గుండవల్ల వేంకటస్వామిగారు గంపలగూడెమునకు దళ చేసి 25-5-19 తేదీ తన భక్తిరవ్యవైపులము వెల్లడించిరి. పర్యవసమునకు ముందు కొటగిరి వేంకటకృష్ణారావు బహద్దరు వారు కలియు గాథులకు సాహధులై పూర్వ మగు స్వాగతంజలి నొసంగిరి. పిదప కలియు గాథులకు భక్తిరవ్యవైపులములంగూర్చి హిందీలో నాంధ్రములో నుత్పన్నించి కల్పిత సము మత్స్యములతో భేదనము, కనులవై బెట్టి రూపాయిల బాణముతో గొట్టుట మొగ్గువారియు, బాడులలోడకు వాస్తవములతోడకు లక్ష్యమును గొట్టుటయు లోనగుభక్తిరవ్యవైపులములంగూర్చి మే గాక వత్సప్నలమునుండి చునుజు లెక్కిన బండి బోనిచ్చుటయు వందలతోబండిని లాగికొని పోవుటయు లోనగు భక్తిరవ్యములకు బుద్ధివచ్చిరి. కృష్ణారావుబాద్దరు వారు కలియు గాథులకును మాటకుదాటులు సత్కరించి యొక పరకము మొసంగెదనని వాదనమొసరింది భక్తిరవ్యవైపుల గూర్చి గంభీర వాదన మొసరింది. తేజావీరమునకు వైపు, పేటబావయ్యగారు కలియు గాథులకు, బద్ధవత్సాపరము గానిందిరి. ప్రాచీన భక్తియుల బాలించు కలియు గాథులకు ఆదరించు మహారాజావారికి బసమేర్పరచు నుభయ లాసంగుగాత అని యొకరు వ్రాయుచున్నారు.

భక్తిరవ్యవైపుల: — ఈ గ్రామము గోచారజిల్లాలో కిన్నెరూడి యెట్టెలుకొనిది. ప్రస్తుతం శ్రీబాల్మీలియన గూతారికి శ్రీమముయిపోయినది. సామంతులమారు రు 10000 లు రాబడి గలను. మొరక గ్రామ మగుటచే చెక్కు లాభారమై యున్నది. ఈ సామన వర్షములేక పంటలు లేకన్ను మహా మూలదారు ఆతనివై గ్రామ కరణము గారు. వారిమీద నము దారుగారు వారివై అమీనుగారు వారిమీద నూత్రైపులగూడె ఇట్టుయగుటకు గలసి కిన్నెరవనూలు చేసి నాడు. రైతులకు ముందు సామన విత్తనముల కేవలము గాన వాడున్నది. కిన్నెరూడి యెట్టెలు ప్రాంతములకు మంజుశిలిలో నున్న కృషి గ్రామమున మొక గొప్పనికొని మొక సంస్కృతసాహిత్య వాక విస్తృతమును, వాక విస్తారమును స్థాపించిరి. రానురాను యుజులు లభికనులై యెట్టెటంతయు నికలల కమ్మగడి పోయెను. సత్త్రిము సంస్కృతసాహిత్య యంతరించెను. విస్తృత లంఘు దివ్యస్థలముచేసి సామకు రు 3000 లు నుమారు రాబడి కల భూమి కల్పి యుచున్నారు. ఇట్లున్న గతర్న మెంటు వారైన జోకృష్ణములంగుచేసికొని నిర్మాతల యభిప్రాయమును కొనసాగించుచు మిగిలిన సామ్యతో చేతరి యుత్తమకావ్య ముగావించిన బాగుండు సరిపించుచున్నది. ఈ గ్రామము కుష్ట మొరకగ్రామ మగుటచేత జనులకు చాచోడకము దొరక బాధపోయెనున్నది. గ్రామములోని భవిష్యముగాని, నమిరాద్దగూని, వాకలో భుజువాని గారి యాకవ్యనివారణకు ప్రానుకొనవచ్చును. పరిశిష్టించునా కేరి గ్రామములో కొంతకము లభికమైంది. పోలూలో మరకాయలవర్ష కాపులు నానిని చాచగొట్టి మిరతయాలై త్రికొని పోయినాడు. ఆ దెబ్బలచే కాపు మంజించెనది. కేను జరుగుచున్నది. అని యొక విలేఖరి వ్రాయుచున్నాడు.

India's Bright Position.

Mr. Montagu's Budget Speech.

LONDON, May 22.

In the House of Commons, Mr. Montagu, speaking during the debate on the Indian Budget, dwelt on India's bright position in the world, and referred to her splendid military and material war efforts, which had won her a place in the international discourses equal to the British Dominions and greater than that of any Power in the world, except the Big Five. Mr. Montagu said he was of opinion that India's entry into the League of Nations and International Labour Organisation, also the place occupied by Lord Sinha, committed the Parliament view that this position was only justified if we could raise India to the position of a sister-nation of the Empire. It was wholly inconsistent with a position of subordination, he would say to the Dominion colleagues at the Conference table that the position of equality which they had given to India's representatives, was wholly inconsistent with the treatment of Indians in the Dominions and in South Africa.

Referring to Afghanistan, Mr. Montagu attributed the Amir's unprovoked attack to his effort to consolidate his position on a shaky throne and to the emissaries of Bolshevism.

The danger in India was not past, but rioting had demonstrated the loyalty of the Indian Army and the police to a man. Nine Europeans and 400 Indians had been killed during the recent disturbances. Other disturbing economic factors had arisen. There was a fluera from which between five and six millions had died last winter, while two-thirds of the population had suffered from it. The Mahomedan world had been petrified by the discussions regarding the fate of Turkey. Mr. Montagu strongly defended the Rowlett Acts, which he asserted were necessary to cope with men with whom any kind of Government must deal and who were a danger to the country. The Government of India was determined to do unceasing battle with such men until they were extirpated. The Rowlett Acts would only be used to cope with the people associated with the anarchical and revolutionary movement, whose dangerous methods in the past now necessitated drastic legislative measures.

Mr. Montagu announced that the Indian Reform Bill would be introduced in the beginning of June.

The Reforms Bill.

Date of Introduction.

LONDON, May 22.

In the House of Commons Mr. Montagu announced that the Reforms Bill would be introduced in the beginning of June.

To be Referred to Parliamentary Committee.

LONDON, May 23.

Mr. Montagu, in the course of a speech in the House of Commons, yesterday, stated that the Reforms Bill would be referred, according to promise, to a joint Committee of both Houses, which would hear evidence relating to its provisions and discuss alternative proposals, and upon whose recommendations Parliament would express the final judgment.

India's Representatives.

LONDON, May 23.

H. H. the Maharaja of Bikanir and Lord Sinha were present at the Indian debate in the House of Commons.

Munition Depot Blown Up.

Several Victims Reported.

LONDON, May 24.

LILLE:—A Munition Depot of the area of several kilometers between Baillial and Hecnewick has been blown up, explosions continuing for several hours. There were several victims among the Chinese Labourers.

Solution of Labour Question.

German Note to Allies.

LONDON, May 25.

BERLIN, May 24th:—Count Radzev, in a note to M. Clemenceau dated 22nd May, disagrees with the Allies the solution of the labour question and declares that peace draft does not take into consideration demands of International Trades Union. Conference at Berne, whose decision that an International Parliament of workers can pass binding international laws is accepted by the German Government. Therefore the German Delegation repeats the proposals to summon the International Trades Union Conference during the Peace negotiations or alternatively. The statement by Trades Union leaders of all countries is requisite. The note declares that Union Leaders of all countries declare that stipulation in peace treaty, that money obtained by liquidation of German property abroad shall be employed to meet the octoperation claims, seems unacceptable. It emphatically rejects the demand that Germany shall consent to continuation of encroachments on private property even after peace and expresses conviction that compromise can be found on this point. It suggests discussion by experts on both sides.

Recognition of Koltchak Government.

LONDON, May 26.

PARIS:—The Havas Agency states:—The opinion prevailing in Paris circles concerning the recognition of General Koltchak's government is focussed on the fact that General Koltchak is the leader of a movement to establish law and order, while M. Lenin is the embodiment of everything opposed to law and order. Therefore the civilized world will reap the decided advantage from the decision of the Allied Powers to support General Koltchak.

Received by the King.

LONDON, May 23.

H. M. the King to-day received Captain Gerard Reye, the officer in charge of the King's Indian Orderly Officers.

New Turkish Cabinet.

Damad Ferid Pasha as Grand Vizier.

LONDON, May 26.

CONSTANTINOPLE.—A new Cabinet has been formed with Damad Ferid Pasha as Grand Vizier and Minister of Foreign Affairs and Mustapha Saidi Effendia Sheikhu-Islam.

Sentenced to Death.

Lahore Rioters.

LAHORE, May 29.

Judgment was delivered on 27th instant by the Martial Law Commission, presided over by Col. Irvine, in the Rigo Bridge case, in which Mani (alias Muhammad Din) and Muhammad Shafi were charged with the murder of Sergeant Rowlands on the 10th April at Amritsar under Sections 121 and 302 I.P.C. Both the accused were found guilty and sentenced to death and forfeiture of property.

Garden Party.

TO SIR MICHAEL O'DWYER.

LAHORE, May 29.

On Wednesday afternoon a garden party was given by Sir Edward and Lady Macleagan in the grounds of the Government House, Lahore. There was a large and distinguished gathering of Europeans and Indians and the opportunity was taken by the guests to say "Good" Bye to Sir Michael and Lady O'Dwyer. The police band played selections of music and an enjoyable time was spent by the guests.

Conviction of Mr. Kali Nath.

EXTRACTS FROM JUDGMENT.

LAHORE, May 29.

The following are extracts from the judgment delivered yesterday by Col. Irvine's Commission in the case against Mr. Kali Nath Roy, Editor, "Tribune", a daily newspaper published at Lahore. He is charged with the offences under Section 124 A, I. P. C. and rule 25 Defence of India Consolidation Rules in that he at Lahore on the 3rd, 4th, 5th, 8th, 9th, 10th and 11th April 1919 uttered seditious words and published by written words false reports which he had no reasonable grounds to believe to be true and which were likely to cause fear and alarm to the public and promote feelings of enmity and hatred among His Majesty's subjects. He has pleaded not guilty to those charges and has put in a lengthy written statement attached to which is a copy of an equally lengthy representation and apology addressed to the Lieutenant Governor of the Punjab. Judgment dwells on the subject of seditious both Indian and English ruling and then deals with the articles of the charge stating the general reasons on which the commission decided to convict the accused under section 124A I. P. C. After discussing the passages and articles in chronological order the judgment concludes:—Lastly we have the leading article in the issue of the 10th April entitled "A blazing indiscretion". The general tone of this article may be gathered from the head line. With attacks on public servants in their private capacity we have nothing to do, but this was an attack on the head of a province in his public capacity written at a time one day before the trouble at Amritsar and Lahore then as was categorically stated by the accused in this very article the atmosphere was highly surcharged and the public mind was in a state of unusual excitement. That the state of mind was well realised by the accused we further see from the leading articles of the 11th April already referred to which contain the statement that the public have passed and are passing through a period of unusual excitement and which further criticise in no measured terms the action taken at Amritsar under the Defence of India Act. Articles of later dates cited by the defence and written after it had obviously been realised by the accused that the matter had gone too far cannot avail him nor can the opinions expressed in the "Servant of India" (issue of April 24th and May 1st to the effect that the accused is "one of the most level headed men in the country" and "a law abiding citizen". We convict the accused under section 124A, I. P. C. in respect of all articles and passages discussed above. As regards the charge under Rule 25 of Defence of India Consolidation Rules it is quite arguable that a conviction should rightly be had in respect to the publication of "What Swami Shradhanand saw" in the issue of April 3rd but in view of the conviction already registered under the ordinary law as contained in Section 124-A, I.P.C. we do not deem it necessary to proceed further with the charge under the special enactment. On the question of sentence we do not think that transportation would be suitable in the present case. The maximum term of imprisonment allowed under the section is three years and after taking everything into consideration we sentence the accused to two years rigorous imprisonment together with a fine of Rs 1,000 or in default six months further rigorous imprisonment.

Famine in Bankura.

Official Weekly Report.

CALCUTTA, May 29.

The official weekly report on the prevalence of famine condition in Bankura says that the distress is spreading owing to high prices and contraction of credit and private charity. 32 test works were opened during the week, 5,437 workers having been employed on them. The increase in the number of workers was due to the opening of new works. More works are being opened. Petty private works are continuing. Gratuitous relief is being given in 36 unions. The number of persons relieved by cash doles was 1,938, and 423 weavers were relieved by the Co-operative Industrial Union and Weavers' Relief Committee, 2,066 persons by the grant of paddy husking advances, and 258 better class poor. The total number of persons on gratuitous relief was 12,545. Decrease in the number of persons relieved by doles is due to fit persons being sent to the works.

The Hon'ble Mr. H. F. Howard has succeeded the Hon'ble Sir James Heston as ordinary member of the Governor-General's Council yesterday.

Special Divisional Order.

TRIBUTE TO TROOPS.

LAHORE, May 25.

The following special divisional order is issued by Major General Reynon, commanding 16th [Indian] Division Sir Michael O'Dwyer on relinquishing his office of Lieutenant Governor of the Punjab desires me to convey to all troops, 16th [Indian] Division, Ambala and Multan brigades, thanks of the civil government for the very effective measures, taken to secure safety during the recent disturbances. The prompt measures taken by Brigadier General Clarke, Commanding the 3rd Brigade, Brigadier General Somthey, Commanding the 4th Brigade, Brigadier General Dyer, commanding the 45th Brigade, Major General Hendley Commanding Ambala Brigade, and Brigadier General Miles, commanding Multan Brigade had an immediate effect in limiting the area of disorder and impressing the people with the efficiency of military arrangements. The admirable behaviour of the troops both British and Indian often in most trying conditions had been a most satisfactory feature while complete co-operation between military and civil authorities had a potent effect in suppressing disturbances and restoring order. His Honour wishes to add a special word of commendation for the fact and judgment with which Lieutenant Colonel F. Johnson, 2-6th Battalion Royal Sussex Regiment carried on his difficult task as Officer, Commanding Lahore (Civil) area.

Exchange & Currency Policy.

COMMITTEE APPOINTED.

SIMLA, May 29.

The following letter has been addressed by the Secretary, Government of India, Finance Department, to all Chambers of Commerce in India. I am directed to inform you that the Secretary of State has decided to appoint a Currency Committee to advise him as to the future exchange and currency policy of the Government of India. It is expected that the constitution of the Committee and the terms of reference will shortly be announced. Your Chamber are however no doubt aware of the main problems which will come under consideration. The Government of India will be glad to know whether your Chamber as a body desires to forward a written statement of its views or to tender evidence through a representative witness or whether any member of your Chamber, desires to do so in his individual capacity. The present intention is that the committee should be a small expert body and the number of witnesses whom they are likely to desire to examine personally will therefore probably be limited. While therefore the Government of India will forward at once the names of all persons desiring to give evidence. They are not a position to give any promise that any intending witnesses will necessarily be heard in person at the committee.

Calcutta Postal Strike.

Conviction of Ringleaders.

CALCUTTA, May 29.

Referring to the recent postal strike and sentence of imprisonment passed on six ringleaders at the instance of Mr. Race, Presidency Postmaster, a well known resident, signing "A Disguised Briton," writes to the Press:—All of these men were striking as a method of protest against that "grade salary of Rs.15 rising to Rs. 25," which they hold to be insufficient to maintain themselves and their families and which is below the rates paid to the men in similar position in Bombay. If the law obtaining in India permits the infliction of sentences of imprisonment for such so-called offences as these, surely it is about time that the law was altered. It is easy for persons on Rs. 1,000 a month or over to blame these poor men for causing us inconvenience. It is shameful to imprison them. The rise in the cost of living in Calcutta is known to all, and when these men follow the countless precedents of the United Kingdom to endeavour to better their condition, we give them an answer that outrages British justice, whatever the law may be.

Supporting the above, the "Englishman" writes:—Such a travesty of justice is not calculated to make the British Raj any more respected in India, and if firmness is necessary we look for it not only against "dawkallas" on a small salary, but against the people of all classes and position. The Government cannot at a time like this allow justice to appear now careless where men of position are concerned, now determined where poor men are charged, and again winking at a serious offence. Let us have consistency and also let the convicted postmen receive the benefit of clemency in a remission of at least a part of their sentences or fines.

Unknown Assailant.

A Curious Incident.

CALCUTTA, May 29.

Some excitement was caused on Tuesday at the Willington Jute Mills, Rishara, when it became known that a European mill assistant and a mill "sardar" had been attacked and wounded by an unknown assailant. It appears that on Tuesday morning Mr. Grey was attacked from behind with a straw-cutting instrument, receiving injuries on his back and wrist. His assailant ran away, leaving the weapon behind. A similar assault was made upon Narayan, a "sardar," who was removed to the Serampore Hospital, where his dying declaration was recovered. Mr. Grey was also sent to the hospital for treatment. The police are making vigorous enquiries, but so far no arrests have been made.

Their Excellencies Engagements.

OOTACAMUND, May 29.

Lord Willingdon, on his return from the Bellary tour, will hold a public meeting in Madras with a view to reconstituting the Publicity Board.

On Wednesday Mr. Banerjee visited Lord Willingdon, and also the Maharaja of Bobbili.

Her Excellency presided at a meeting of the Lady. Amphil Nursing Institute Committee, and later at a meeting of the Countess of Dufferin's Fund.

వీరేశలింగము పంతులుగారి నిర్వాణము.

I

(కొండ వేంకటప్పయ్యగారు.)

శ్రీ రావుబహద్దర కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు చెన్నపురిలో విశిష్ట పీఠితులై నిర్వాణము చెందిరను వార్త ఆంధ్రలోకమును చింతాపముగ్రస్తున ముంచినది.

గోదావరీ పుణ్యనదీతీరమున శ్రీ నన్నయభట్టారక భారత రచనాప్రాజ్ఞులవేత ఆంధ్రజనుల కర్వంతాదరపాత్ర మగు రాజమహేంద్రవర పురాతనపట్టణమున ఆంధ్రజనుల విద్య యందును సాంఘిక ధర్మములందును రాజకీయ ప్రబోధము నందును వెనుకబడి యున్న సమయమున ఆంధ్రలోకము నుద్ధరింపటకై పరమేశ్వర ప్రసాదమున నంతురించిన ఆంధ్రుల పాలిటి కల్పతరువో యనునట్లు శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగము గారు జననముండి నిరంతరము వారి జీవితమున కలిగిన యన కాళము లన్నియును ఆంధ్రజనుల కర్పణము గావించి దెబ్బది మూడవ రోజు జేమానును చాలించిరి.

ఇట్టియుదారపరీతులు ప్రజ్వలంతులు శత్రువు నుద్ధరించి న మహాభావులు లోకమును విడిచినను తమనుడువులవలనను బాగోలవలనను చర్యలవలనను, స్థాపించిన ప్రతిష్ఠలవలనను కాశ్యపజీవులుగ పరిగణింపబడుదురు.

ప్రకృతమున విశ్వవిద్యాలయములం దొసంగబడుఉన్నత విద్యాశిక్షలపొందినవారు గానున్న కీర్తనలవారి పాశ్చాత్యనాగరికతాదర్శములం దుత్సాహము కలిగినవారు గా నుండిరి. ఆంధ్రభాషయందు సంపూర్ణ పాండిత్యము గల్గినవారగుటచేత ఆంధ్రపద్యకావ్యరచనయందొక కొంత నైపుణ్యము ప్రదర్శించిరి. కాని కవిత్వమునందుకంటెను వచన రచనయం దుమానప్రజ్ఞానంతులై కొత్త తోటలం దొక్క ఆంగ్లేయ నుడువలె నవలయు, ప్రవాసములు, నాటకములు, విమర్శములు, కవుల చరిత్రములు, స్త్రీస్త్రీయచరిత్ర మొదలగు నవి రచించి అంధ్రసారస్వతమునకు బలమును ఉత్తేజమును కల్పించిరి. విశేషకర్తవ్యము వారాపత్రికను ప్రకటించి ప్రజల దురాచారములను, అవి నీతికార్యములేగాక ప్రభుత్వాధికారులు చేయు దుండగములను అవకారములను నిర్బంధముగ వెల్లడించి ప్రజాసీతజీవిత వన నిట్టిది యని వారి వారల వలనను ఉపన్యాసముల వలనను స్వీయచరిత్రాంశములవలనను నిరూపించిరి. ప్రజాసీతజీవితము ప్రజలలో నుద్ధరించుటకు నర్హవిధముల ప్రయత్నించిరి. దానవికరణములందు సహితము సూతనమార్గమునే యవలంబించిరి. జాతీయజీవితోన్నత్యమునకు సహకారములగు ప్రతిష్ఠాపనలే తమ ధనమును వినియోగించిరి. లోకమే తన కుటుంబముగ నమ్మి కష్టాధిపతుల తమ ద్రవ్యమును లోకులకై వ్యయపెట్టిరి.

క. ఎలకగలవారి చరిత్ర

గతమును గజనలగోష్ఠి గదలక ధర్మం

బెలుగును తెలిగినదానిని

చుటక కనన్తించునది సమంజసబుద్ధికె.

అను భారతసూక్తియందలి పరమధర్మము వీరియందు సార్థకమయ్యెను. సత్యమును ధర్మమును నమ్మి దానిని వెల్లడించుటగాని యనన్తించుటగాని వెటరక ఎట్టియును మలు వచ్చిన విడువక తాను పట్టినపట్టు కొనసాగువలెనను వెనుదియక ఫలాదయముగావించిన ధీరోదాత్తు లింతవరకు వీరికి మించిన వారు మన యాంధ్రీయందలములలో నుద్ధరింపలేదని (వాయుడు యతిశయోక్తి గాదని నమ్ముచున్నాను.

మఱియును ఆంధ్రీయందలములందు జనులను ప్రకృత ముత్సాహపూరితుల జేయుచున్న మహోద్యమము లన్నిటికిని మూలాంతురములు విశేషముగ వీరు జేయున విచ్చలవిడి వెద జల్లిన యాశుభీకణములనుండి వెలిసడించే యని చెప్పవచ్చును.

ఈ యుత్తమపురుషుని నిర్వాణము వలన ఆంధ్రీజేత మునకు తీరని కొరత కలిగినది. ఆంధ్రీభాషాసాధుధాటి కాధర్మ నిజే సమర్థులుగానున్న యలంకారములు కొన్ని యింకను అనంత్రాక్షిగ నే విడువబడినవి. సాంఘికజీవితమున కాయన యొసంగుచున్న జేయుత జారిపోయినది. ఉత్తమపురుషులకు జనులు ప్రకృత్యముగ జనుల యనుభవమునకై ప్రయత్నించు చున్న వారి జీవితము అప్రమించినది. కాని వారి పవిత్రచారిత్ర మును వారిచే రచింపబడిన గ్రంథరాజములను ఆంధ్రీయనా జనులకు నమూనా మగు పెన్నిధానముగ నుండి ఆంధ్రీజనుల యభ్యుదయమునకు నిరంతరము తోడ్పడుచుండును.

II

జ్ఞాపకచిహ్నము.

(వేమూరి విశ్వనాథకర్మ, ఎం. ఏ. గారు.)

రావుబహద్దర కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు 27-వ తేదీన చెన్నపురిలో స్వర్ణధూత్రము వార్త నేకిచ్చట చేరిన యాంధ్రీకామభిమాన తెలియద మైనది. వీరి నిర్వాణమువలన నుచ్చాసాన్నిధానములలో నెవరకు, అసమానప్రతి భావికారమును, అవ్యాజ్యజేతభక్తిరాయలు డగు నొక మహా నీయుడవతారమును చాలించెనని చెప్పవచ్చును. రెండుయూసు సంతకర్తములుగా ఉబ్బసపువ్యాధి ప్రకోపించి జేమాదాస్యము క్షీణించి దోడంగు. తమ జీవయాత్రముకల్గి చరమావస్థ పంతులవారికి కొంతకాలము క్రిందటనే గోచరించినట్లు హింపవగును. ఏలయట్లు నెలకొలుపు క్రిందట (ఏప్రిల్ 16 తేదీ) తమ జన్మదిన వర్ధంతికి తమ పూర్వస్నేహితులందరినీ సమాజేతముజేసి పార్శ్వనానంతరము పంతులుగారిట్లుకన్యనించిరి. “నే నీతూరి చెన్నపురినుండి తిరిగి రాజమహేంద్రవరము నుచ్చదన్న నమ్మకము నాకు లేదు. ఇదియే నునకడపటి నమా జేతమని భావించును. నే నెచ్చట చనిపోయినను నాకల్యణములను మాత్రము తెచ్చి నా భార్యయొక్క సమాధి కి సమీపమున నున్న సమాధిలో భద్రీవరచమని నా స్నేహితులను కొరచు న్నాను. రాజమహేంద్రముకట్ల గాధాభిమానము మొదటి నుండి యున్నను, ఈ పట్టణవాస్తవ్యులకు విశేషముగ నేమియు చేయలేనందుకు చింతిల్లుచున్నాను. నాయుండేనేక లోకములన్నవి. వాని నన్నిటిని భార్యకాశ్యముతో మన్నింప జేయుచున్నాను.” ఈ విధముగ నెన్నడును మాట్లాడియుండలేదు. మూడురోజులు వారివ్యాధియును గట్టిగ నాలుకొని యుండినట్లు నెలవిచ్చిరి. (1) రాజమహేంద్రవరములో నన్నయభట్టారకుని పేర నొక గొప్పగ్రంథాలయమును స్థాపించుట (2) కవులచరిత్రను ప్రాచీనములు (3) తెలుగునకు సమగ్ర మగు వ్యాకరణమును రచించుట. ఈ మూడును తమజీవిత కాలములో ప్రార్థికానియెడల తమ స్నేహితులైనను నెల జేర్చవలె నను కోర్కెను దెలిపిరి.

ఆంధ్రుల పురోద్ధృతికై పంతులుగారు పడిన కష్టములును, చేసిన కృషియు, త్యాగమును సర్వజనవిదితములు. జేతమునకు దమ్మిడియే తుపకారము చేయక, చేయలేక జైవిత్వ విచారమునైన పాటింపక, కుమ్మలాపలంబులైన తీరువు పట్టు (అనగా కేవలభుదనవాదులు) సయితము పంతులు గారు ఆంధ్రీ జేతమున కొనిర్చిన మేలును మరచకాలరు. పంతులు గారు కార్యకారులు. ఏదైననొకపనిచేయవలెయును చేయుటకును గల విశేషబలము బహువ్యవహు. వరును ముడిసెలొలది కాశ్యోత్సాహము మొదలగుచుండెను. వారి నికంతరపరిశ్రమ యు, పట్టుదలయును కార్యదీక్షయును ఏ జేతములకైనను అదర్శములుగ నుండదగియున్నవి. పంతులు గారు యనంతరము గాని హితకారితీ సమాజపు ‘మా నేజిమొలు’ బాగుపడదని యుతనవాక తామేమో యసమానప్రజ్ఞుల జూపెద మనియు ప్రగల్భములు గొట్టిన రాజమహేంద్రీపురసంస్కర్త లివ్వడు వారి ధర్మప్రతిష్ఠాపనలను జాగరూకతతోను, సామర్థ్యముతోను పరిపాలించి యభివృద్ధికి దెచ్చెదరని నమ్ముచున్నాను. ఆంధ్రీ జేతమునకును ఆంధ్రీభాషకును పంతులుగారు చేసిన కృషి కృతజ్ఞతను దెలుపుటకై భారతకాశ్యము వారిపేర నొక ప్రతిష్ఠాపనమును నెలకొల్పుట యాంధ్రుల విధియై యున్నది. ఇట్టి జ్ఞాపకచిహ్నములు ఊరూర నొకటి ముడుపుకంటె వారి గౌరవమునకు తగునట్లు సామూహిక ప్రాసజేసి వారి జన్మస్థాన మగు రాజమహేంద్రవరములో నెలకొల్పి ప్రతిష్ఠాపనమును నెలకొల్పుట సహేతుకముగ నుండునని తోచుచున్నది.

విశ్వము సప్తయ్యచేయుట:—పంగ రాష్ట్రీయందు కార్మికుల నుపయోగించు కొనువారు పనివాండ్రకు సరసముగ వియ్యము లభించునట్లు కక్షికొలదిని ప్రయత్నించుచున్నార. దార్జిలింగుస్థానంబులలోనివయములో మొదట పనిసారంభించిరి. ఎగుమతి నావగోరుచును, ధాన్యపురలను బర్మాలోకరె నధికారివంకగము చేయగోరుచును దార్జిలింగు స్థానంబుల సభవారు క్రిందటి గురువారమునాడు తీర్మానించిరి.

పలి వెల స భ లు.

ఒకవిలేఖరి ఇల్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

పలివెల, మే 26:— ఈ గ్రామమున నెలకొల్పబడిన శ్రీ ఆంధ్రభారతీయ (పుస్తక భాండాగారము) పంచమ వార్షికోత్సవము మ-రా-శ్రీ, దుగ్గిరాల జేనబ్రాహ్మగారి ఆధిపత్యముక్రింద జరుగవైయుండగా వారు అనివార్యములగు కారణములచే రాజాలనందున మ-రా-శ్రీ, పాలగుమ్మి కనక రాజుపంతులు బి. ఏ. బి. యల్. గారి ఆధిపత్యముక్రింద 25 వ తేదీ ఉదయము 8 గంటలకు సభ సమావేశమయెను. సభకు నుమారు 100 మంది గాగ్రువానులును 40 మంది యితర గ్రామములవారును విచ్చేసిరి. పిమ్మట 1 గంటకు క్రొత్తపేట డివిజన్ ప్రజల ఆభివృద్ధి కొరకు ఒక డివిజన్లో సంఘము స్థాపింపబడెను. స్థాపనసంఘమునకు మ-రా-శ్రీ పాలగుమ్మి జగన్నాథరావుగారు అధ్యక్షులుగను, నాయుడు వెంకట నారాయణగారు ఉపాధ్యక్షులుగను, జేవులపల్లి నూర్యనారాయణ మూర్తిగారు కార్యదర్శిగను, యత్తాప్రగడ రామచంద్ర రావుగారు సంయుక్త కార్యదర్శిగ నుండుటకు తీర్మానించడ మయినది. ఈ డివిజన్లో సాధ్యమయ్యింతమంది సభ్యులుగా జేరుటకు అనకాళము కలంకజేయుటకు గాను సాలకు 0.40 వందా ఏర్పాటు చేయబడెను. ప్రస్తుతము కార్యనిర్వాహక సభ్యులు 9రు మాత్రమే ఏర్పాటు చేయబడిరి. ఈ సభ 2 గంటలకు ముగిసెను.

మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు తిరిగి పలివెల రాజకీయ సంఘములసభ సమావేశమయెను. గ్రామసంఘ కార్యదర్శి స్వరాజ్యసమితి కార్యదర్శి తమ సంఘముల 1918-వ కార్య నివేదికయును చదివిరి. పిమ్మట ఆంగ్లోద్యమమును గురించి మ-రా-శ్రీ పోతాప్రగడ వరశింహముగారు, ధర్మము - రాజకీయమును గురించి జేవులపల్లి నూర్యనారాయణమూర్తి గారును, భక్తిని గురించి కూచించి కామేశ్వరరావుగారును పలివెల సత్రమును గురించి ఆకల్ల ప్రకాశమగారును విపుల ముగా ఉపన్యసించిరి. పిమ్మట కీర్తికేళులయిన మ-రా-శ్రీ గురుబాడ అప్పారావు పంతులుగారిచే విరచితమైన కవ్యా కులమునందలి మొదటి నాల్గవంకమును బాలరచే ప్రకర్షింపబడెను. అందు గీతం పాఠ్యం కహించిన కొలది సీతా రామయ్య సభాసదులమన్నవకు పాఠ్యుడయ్యెను. పిమ్మట 7 గంటలకు జయధ్వజములతో సభ కమాప్రమామెను. ప్రతి విధుల భోజన, అల్పాహారముల విషయమున మ-రా-శ్రీ పాల గుమ్మి జగన్నాథరావు పంతులుగారును, కూచించి నూర్య నారాయణమూర్తిగారు, జేవరపల్లి గాగ్రువానులు చేసిన సదుపాయము సంప్రదీపములు.

పంగ జేత ప్రభుత్వ ప్రకటనము.—నైపుణముల క్రింద బడిన వెనుక పంగజేతపటాల మేమి చేయబడునను అంశమును కనుగొనగా నైనికాధికారులు ప్రస్తుతము నాలుగు కంపె నీలుండు పటాలము నొకదాని నిర్వహించు నుద్దేశించు చున్నార. ఇండియా నైపుణులో నది యెంతకాలము కాశ్యోత్స పటాలముగ నుండునను అంశము రాష్ట్రీయనుండి జనకుల మగు మనుష్యులు దొరకుటనుబట్టి యుండును.

బర్మా ఆయులుకంపెనీ కిరసనూనె:—28-వ తేదీ నాటి ప్రభుత్వప్రకటనము.—మే 28-వ తేదీన బర్మా ఆయులు కంపెనీ కిరసనూనె విషయమున ప్రకటింపబడిన ప్రకటన ఆధికారుల అనుమతిని బడయలేదు అందుచేత నది నిజమైనది కాదు. అందు వలన నది రద్దు చేయబడినట్లు భావింపవలయును.

The English Universities College, Madras.
P. O. 144 (Removed from Y. M. C. A. Buildings to Broadway.)
Coaches for Cambridge Senior Medical Preliminary, Madras Intermediate Parts I & II. Highly organized, For particulars apply to: D. Kulandai B. A. Principal.

సోమండు లేక, ఉత్తరహరివంశ విమర్శనము
శివరామశాస్త్రి ప్రణేతము.
మూల ప్రతి రు. ౧-౦-౦, మూలము ప్రతి రు. ౧-౦-౦.
వే. శివరామశాస్త్రి, శతావధాని,
(1613) చిరినాడ, తేలపాళి పోస్టు, కృష్ణా జిల్లా.
విజ్ఞానచంద్రికా పరిశుద్ధిరీక్షలు - 1919.
400 రూపాయలు బహుమతులూహమున పంచి పెట్టబడును.
వివరములకొరకు క్రింది చిరునామాకు వ్రాగి యును.
డాక్టరు ఆచంట - లక్ష్మీవతిగారు,
బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.,
(1609) మంటుకోడ, మదరాసు.

100 మిక్కిలి మనోహరమును నువాసనకలిగిన 126

(రిజిస్టరు) కాబడినది **ఆటో దిల్ బహార్** (రిజిస్టరు) కాబడినది

ఇప్పుడు కాలపురుషి కనుకనునది. సాటిలేని మనోహరము నువాసనకలిగినది. ఆటో హాగాని, సారాయము గాని, చేర్చబడకయే సిద్ధము చేయబడిన కేవల పుష్పసారము.

నీ కువాలపై కొన్ని దిండుపులు చిలుకరించినచో, మనోహరము నువాసన నిష్పలమవును.

ఈ క్రింది సీసాల పరిమాణములలో నుండును.

(చిన్న నైజా ఆర (దార)	సీసా 1-కి రు 0.8-0
మధ్యరకం నైజా 1 (దార)	" " 0-12-0
కేరొక నైజా 2 "	" " 1-4-0
కెన్న నైజా 4 "	లేక క్షీ పోస్సు " 2-0-0

ని. సి. ఖగ్గుల, బుడ్డి 1-కి 0-6-0, కి బుడ్డుకు 0-14-0 ప్రత్యేకము పట్టెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిపాపులలోను దొరకును. దీనికి ఆకేవలమే నకలు పెట్టు కలవు. కావున తాము కొనునపుడు సీసాపైనను, కార్డుపైనను ఆటోదిల్ బహార్ కను పేరును పరిశీలింపుడు. ఈ ఆటో దిల్ బహార్ యొక్క సలక్షణములను పరిశీలనచేయగోరువారి దిగువవాటికి వ్రాసిచో ఆకాకివత్తు గల నువాసనకార్డు ఉచితముగ పంపుదురు.

సోపానములు:— అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ ఆండు కెమికల్ కంపెనీ, నెం. 155, జామ్యూను సీదు వీధి, బొంబాయి.
మదరాసు సోపానములు:— మెహతాపురంబ్ త్రంమాల్, వైశాలిబార్ రోడ్, మదరాసు.

తెలు స్వల్పము!

సీసా 1-కి 0-8-0 అజాలు మాత్రమే!!

గుణ మధికము!!

పంచభౌషణ మూచికొనిన

మోసము కలుగదు.

అ మృ తాం

జ న ము

అన్ని నొప్పులకు

పరమాషధము.

తలనొప్పులమాన్వరము. బాధాపూర్వకము. పార్శ్వపుష్పల బారదోలును. పొట్టును బోగొట్టును. ఇవి యిది యనకేల గతలవిధమైన నొప్పులకు సంబంధించినది. వనమాలికలచే హిందూదేశముందు తయారు చేయబడు మంచిమందు. దీనిని విడిచిపెట్టినచో అనేకులు వాడుచున్నారు. గొప్పగొప్ప వారిచే కేలకుకేలు యోగ్యతా కరములు బొందియున్నది. అన్ని దుకాణములలోను చిక్కగలదు. ఒకసారి పరీక్షించి చూడుడు.

తా మ ర తై ల ము

తామర, తీట, ఏనుగొట్టి, దురద, ఉంగరములవంటివట్టు, రసీకాదుట, పెంట్లుక లూడిపోవుట మొదలగు చర్మరోగములను శాశ్వతము చేయగలదు. రాజారాణి బొమ్మను చూచికొనుట మంచిది. కేల 0-6-0 లు మాత్రమే.

మో హి నీ తై ల ము

శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది. 5 కులములు నూనెగల సీసా 1-కి రు 0-12-0.

దం త చూ ర ము

పంటి నొప్పులకు దిక్కావధము; నువాసనకలిగియుండును. సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు తగియున్నది. డబ్బీ 1-కి కేల 0-2-0; 12-కి రు 1-2-0 లు.

అ మృ తాం జ న ము డి పో,

109, క్రిరిరోడ్డు, పోస్టు, బొంబాయి. రి, తంబుశెట్టి వీధి, మదరాసు.

ప్రతిదినమును తల్లిని పూజింపుడు!!!
“భారతమాత చిత్ర పటము”

ఈపటమునందు, లక్ష్మీ, సరస్వతి, దుర్గా, రూక్మిణి లాకటి మై భారతమాతయొక్క స్వరూపమును చూపుట వ్రాయబడినది. జననియొక్క వాసుకుల సమయము, అష్టాశ్రయజ్ఞాన, భర్త ములను ప్రపంచమున కొనగలము, హైందవజాతీయ ఉదాత్త మును బూనియున్నది. పటము 15 + 20 అంగుళముల నైజా లా 9 రంగులలో, మంచి కాగితముమీద యిడించబడినది. శిల్పి లో నమాకేతమైన గడపన జాతీయమహాభయందు క కేల ప్రతు లిచ్చుటచేసి. ఇక 2 కేల ప్రతులమాత్రమే కలవు వీటిని ఏమి యెత్తిమగగాని, తడవకు 100 ప్రతులకు తక్కువ చేసిందాగాని కొని, గ్రామముల వెంట నమ్మకొనువారికి, ములక మెకట్టియు, పట్టిమెకట్టియు, నుంచియోగ్యమైన వాస్తవము. ఆట్టివాటికి బహుశ్యులు భర కిచ్చబడును. ఇట్లరకం ప్రతి 1కి కేలములు. పోస్టుభర్తకొనువారి భరించకలెను. తడవకు క్రింది చిరునామాకు వ్రాసి తెప్పించుకోవలెను.

(1595) పింగళి వెంకయ్య, నగరవిజయము.

రక్తమూలశంక

ఎంతకాలమునుండి ఉన్నప్పటికిన్ని, ఎంత కఠినముగా నున్నను మాత్రే తయారుచేయబడిన “మూలనిదు” అను ఔషధము పుష్కలమున అతిశీఘ్రములతో పుడుదును. కేల బుడ్డి 1-కి రు. 2-0-0. (1864)
మూలనిదు డిపో, డి. పి. రోడ్, చిపాక, మదరాసు

పంటివైద్యము.

1564

డాక్టరు గిబ్బర్ బ్రదర్సు

12 కెన్సెల్ల లేవ్: ఎగ్గుర, మద్రాసు.
ఈ రకం వైద్యులు ఏకారణము చేతనైన పండ్లను పెరి: చేయవలసి యుండిన సెప్పిలేకుండ పీకేయదురు. బలహీ: మైన పండ్లకు బంగారు కట్టులచేత బలపరచుట సంధుగల పండ్లకు బంగారుచేత మాయుట, కల్లు క్రొత్తకట్టుట, ఇంకన కంటిసంబంధమైన అన్ని వ్యాధులను నూతనవైద్యశాస్త్రప్రకారము మిక్కిలి తక్కువ ఛార్జీ కి చికిత్సచేయ నుండుట వచ్చి యున్నాము. పంటిని శ్రీయశస్వతు నొప్పి కే నే తీయబడును.

మిల ను చందనము

(1251) పెగ్గోగమునకు కుకారము ముందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు ఎవరికిని తెలియదు. కర్తవ్యము లేదు. పితికారి నాన్నకు కఠినపికిళ్లు వచ్చలేదు. రుచ్చ మైన మా మలయచందనము ఎంతయైనా తక్కువ, పచ్చ అను మామూల విధముల కొనుగోలునా మామూలములతో మాన్యును. డబ్బీ 1-కి 2-0-0 గల ఫర్రిఫార్మసి. రాజమండ్రి.

కొర జాంబ:— ఇది శ్రీభర్తృబోధిని యను శాటకము. సంఘదురాచార సంస్కరణమునకు మార్గ మిందుజాతులవలన. అందరకు పరిచితమయ్యెను. కేల 0-4-0 లు పొట్టికే ము. అంధ్రప్రదేశ్ కాకాబాద్ లోను, 7 కంబుశెట్టివీధి, మదరాసు.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాపాడుకొనుటకు పొందుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అనుసరించుటవలననే కలుగుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలుగజేసి కఠినసాధ్యమును దృఢ గాత్రమును, ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించును. ఈ పుస్తకము ఇవానుగా నీయబడును. పోస్టుచార్జి యు మే మే భరించి పంపిండుము. వెంటనే వ్రాయుకోవలెను. (219)

వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ, ఆరంభనిగ్రహ ఔషధాలశాల, 157, బ్రాడ్వే, మద్రాస్

మంచి గుణముగల శాస్త్రీయ ఔషధములు.

బృహత్ మంజుష్టాదికౌవ
రక్తమును శుభ్రపరచుటలో ప్రత స్థమైనది. 1/2 పాను సీసా రు 0-12-0.

చంద్రప్రభ గుటి

మూత్రవ్యాధుల యందు అమోఘముగ పనిచేయును. కేలం 1-కి రు 1-0-0.

వాసవ లేహము
దగ్గునకు మంచిమందు. 1/2 పాను సీసా రు 0-10-0.

వ్యవహారములన్ని యువాంజ్ఞయభాషలో జరుపవలయును.

జాండా ఫార్మస్యూటికల్

వరుగ్గా

ఆయుర్వేద ఔషధముల జేయువారు

బొంబాయి నెం 13.

The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Ayurvedic Pharmacists
Elphinstone Road, Bombay, 12

పాళ్యపు వేంకటాచలపట్టితులవారి

ఆయుర్వేదీయ సిద్ధాషధములు.

1. **లక్ష్మీవిలాసరసము:**—లక్షోకుటల క్లేగు రోగులు ఈ లక్ష్మీవిలాస రసమువలన నిరోగులై యున్నారు. ఒక యొక లక్ష్మీవిలాస రసముగల సీసా రుచయొద్ద నుండెనేని క్లేగుకు శక్తిత్రయమైన సిద్ధాషధము చేరొకటి లేదని తాను తంబోషముగ బల్కుగలదు. దినబద్ధము, మూదరి బాలక శ్వరములు, సన్నిపాతము మొదలగునవి తత్వక గుణమగును. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం. (594)
2. **శివినాన తైలం:**—క్లేగు గడ్డకును, నుండుల నొప్పి పోవుటకును మంచిమందు. సీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇళాం.
3. **వైశ్యాన రాసనం:**—దీనిని నేనించినప్పటినుండియే జ్ఞాతమును కట్టక (కలరా) వాంతిభేది, కీకభేది, అశీర్ష భేదులు గుణము కాగలదు. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం.
4. **బాలసుఖోషయము:**—బిడ్డలకు బలకారి; తియ్యని కుండు. మందము, మలబద్ధము, అశీర్ష భేది, కృత్త్యము, కడు శుద్ధియుండుట, ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణములు. రిడ్డలు పుష్టిగలవారగుదురు. సీసా 1-కి 0-12-0, 5-కి 1 ఇళాం.
5. **లోకామయవార కన్యూరిమాత్రం:**—బిడ్డలకు వంజ్యముచేసినవారికి, బాలింతలకు ఉత్తమ గుణ వారి. నుండము, కడికెలు, దగ్గు, అశీర్ష య, కీక వారం, పార్శ్వవాముపు, మలబద్ధం, శ్వరం, కలిబద్ధము, దుర్బలము మొదలగు యింకా 12 క రోగములకు గుణము చేయును. (801)

250 మాత్రలు గల సీసా 0-4-0

కపాణ కర్మతో 6-కి 1-8-0

" " 12-కి 2-14-0

" " 25-కి 5-5-0

(తలి ఔషధముతో కూడ అనుపానము చేసెనున కంకం శ్రీ సీతారామన వైద్యశాల, మైసూరు.